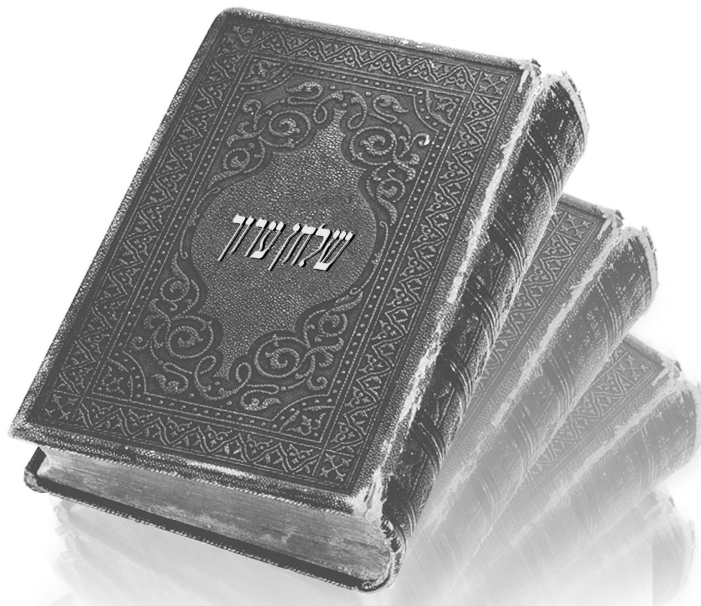

קנין הלכה

3

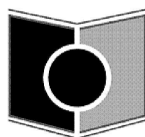
מראי מקומות

מס' 2

חודש סיון תשע"ז

או"ח הלכות שבת

סימנים רנה - רנט, סימן שיח סעיפים א-ה

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

קנין הלכה

לתשומת לבכם: במראי מקומות אלו הושקע עמל רב. אין להעתיק, לצלם וכד' ללא קבלת אישור בכתב מ"דרשו"

קנין הלכה

מראי מקומות

סימן רנה

גמ' שבת דף כ. ובגבולין כדי שתאחזו עד סוף הפרק. סימן זה עוסק בדין גזירת חיתוי במדורה, ומבואר דכל שאחזה בו האור אין בו גזירת חיתוי. ועיין משנ"ב [ס"ק א] מה שהביא מהתו"ש שדין זה נאמר גם בהסקת תנור בית החורף, וראה בהערה דינים העולים מסימן זה.¹

סימן רנו

גמ' שבת דף לד. אמר רבא מפני מה אמרו וכו' עד ע"ב גזירה שמא יחתה.

תקדמה לדיני הטמנה

איסור הטמנה כולל שתי גזירות חלוקות:

(א) אין טומנין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל, והטעם שמא ימצא את קדירתו צוננת וירתיחנה.² ובבין השמשות מותר כמו שמבואר במשנה [פרק במה מדליקין] ספק חשיכה ספק אינה חשיכה וכו' טומנין את החמין.³

(ב) אין טומנין אפילו מערב שבת בדבר המוסיף הבל, והטעם גזירה שמא יטמין ברמץ ושמא יחתה. [והנה כל זה הוא כשיטת רש"י ורוב הראשונים והכי קי"ל להלכה, אולם לרבינו חננאל הרי"ף והרמב"ם יש גירסא אחרת בגמ', ולשיטתם נמצא שמותר להטמין במוסיף הבל בזמן בין השמשות אף שאסור לעשות זאת קודם ביה"ש וכן אסור לעשות זאת בשבת עצמה, וגם אין טעם האיסור של הטמנה במוסיף הבל משום שמא יחתה בגחלים אלא שמא תעלה הקדירה רתיחות. אמנם הבעה"מ הרשב"א הרא"ש והריטב"א הסיקו כגירסת רש"י ושיטתו].

ביאורים והערות

1. מדברי התו"ש למדו הגרשז"א זצ"ל והגריש"א זצ"ל [דבריהם מובאים בספר שבות יצחק על ענייני שהייה וחזרה פי"ג] שבכל אש המיועדת לחימום הבית הקלו משעה שאחזו האור בעצם, אף שלענין העמדת תבשילים על מדורה יש גזירה שמא יחתה [כמבואר ברא"ש פ"ג שבת סימן י וברשב"א ור"ן שבת דף מ], ולכן אין איסור שהייה בתנור חימום הנדלק בשבת אף שכשאר הם נדלקים הבית עדיין קר ויש מקום לחוש לשמא יחתה, דסוף סוף כבר אחזה בהן האור. גם ברדיאטור או בהסקה מרכזית אשר החימום נעשה ע"י שהאש מחממת מים או שמן אין זה כחימום מים לשתייה או לרחיצת כלים שגזרו בו גזירת שהייה, דמים ושמן אלו כל עיקרם נועד לחימום הבית ולא גזרו בזה. וראה ביאורים ומוספים 2.

2. עיין רש"י [דף לד. ד"ה משחשיכה] שכתב דאם ירתיח בשבת את קדירתו שנצטננה נמצא מבשל בשבת. והרא"ש [פ"ג סימן יא] תמה דהא כבר נתבשלה הקדירה מבעוד יום ואין בישול אחר בישול, ותיירץ דרש"י סובר דתבשיל שיש בו משקה יש בו איסור בישול אפילו שנתבשל מבעוד יום אם נצטנן.

הריטב"א [דף לט ד"ה כל שבא בחמין] כתב דטעם הגזירה הוא שמא יתן את הקדירה הצוננת בשבת ע"ג האש על מנת להרתיחה, וזה אסור מדרבנן משום דמיחזי כמבשל [והיינו איסור נתינה בתחילה]. והרא"ש כתב דיש לפרש טעם האיסור בגמ' שמא יחתה בגחלים כדי להרתיח את הקדירה, ונמצא מבעיר.

3. הראשונים נחלקו במי שקיבל עליו שבת קודם בין השמשות אם מותר לו להטמין בדבר שאינו מוסיף הבל בבין השמשות. ועיין בכיה"ל [סימן רסא ס"ד ד"ה אין] שהביא סתירה בדברי השו"ע, שבסימן רסא סתם לאיסור, ובסימן שצג [ס"ב] הביא בזה מחלוקת, ומשמע שם שדעתו להקל. והביה"ל הביא כמה אחרונים שחילקו בין קבלת יחיד לקבלת ציבור, שקבלת ציבור חמירא טפי, ועוד הביא דעת הגר"א שצידד להחמיר בזה, וממסקנת דבריו משמע שיש להחמיר אלא אם מצטרף עוד ספק לקולא.

קנין הלכה

מראי מקומות

מטעם זה משום שמא יחתה הוא כטעם איסור שהייה, וגם כאן מסתבר שהאיסור הוא על המצב שהקדירה טמונה בשבת בדבר המוסיף הבל.⁴

התגדרה של דבר המוסיף הבל

המשנה [דף מז:]: מביאה את החומרים המוסיפים הבל כגון גפת מלח וסיד, ובימינו אין רגילים להטמין בהם כלל. אמנם ההטמנה בדבר המוסיף הבל המצוייה בימינו, הוא מה שמובא בסימן זה [ס"ח] שנותן את הקדירה על גבי כירה והיא עטופה בבגדים מלמעלה, דאף שהם עצמם אינם מוסיפים הבל, מ"מ הכירה מלמטה נותנת חום והבל, ויש כאן הצטרפות של ההבל מלמטה וההטמנה מלמעלה, ונקרא הטמנה במוסיף הבל.^①

הטמנה בבגדים או שמיכות

הטמנה בבגדים או שמיכות היא הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל שלא נאסרה אלא בשבת עצמה, ולכן מותר להטמין בהן מבעוד יום, והיינו שמסיר את הקדירה מבעוד יום מן האש ועוטפו בבגדים או שמיכות. ומטעם ההיתר מבעוד יום הוא משום שעיקר החשש הוא בשעת הטמנה שאז עלול להרתוח את הקדירה, ולכן אין כל חשש כשעושה כן מערב שבת.

הטמנה במקצת

בסימן רנג [ס"א] מבואר שדעת השו"ע לאסור להניח קדירה באופן שהיא נוגעת בגחלים משום שהטמנה במקצת שמה הטמנה, אמנם הרמ"א הביא דיש חולקים וסוברים דאפילו אם הקדירה נוגעת בגחלים, אם היא מגולה למעלה אין בזה איסור הטמנה, ומסיים הרמ"א דכן המנהג.⁵

ביאורים והערות

4. ולפי זה גם אם נכרי יטמין את הקדירה בדבר המוסיף הבל אין זה בגדר שבות דשבות, דחיישינן שהבעלים של הקדירה יחתו בגחלים.
5. עיקר מקורו של השו"ע דהטמנה במקצת שמה הטמנה הוא מדברי רב האי גאון [הובא בראשונים פרק כירה], שכתב שהנידון של איסור שהייה הוא כאשר הקדירה עומדת על גבי חצובה מעל האש, אבל אם היא מונחת על הגחלים הרי זה אסור בלאו הכי מטעם הטמנה, ולמד מזה הבית יוסף דהטמנה במקצת שמה הטמנה.
- הב"ח [סימן רנג ס"י] כתב דיש לדחות את הראיה הזו, דיש לומר דרב האי איירי באופן שהקדירה עטופה בבגדים מלמעלה, דבזה ס"ל דאם הקדירה נוגעת מלמטה בגחלים הרי זה הטמנה אסורה כיון שכל הקדירה טמונה, אבל כשאין הקדירה עטופה בבגדים י"ל דאין בזה איסור הטמנה אפילו אם היא נוגעת בגחלים מלמטה.

ליקוט תשובות האחרונים

① סיר לבישול איטי

דוגמא נוספת להטמנה בדבר המוסיף הבל המצוייה בימינו היא סיר לבישול איטי, שדעת הגרש"ז זצ"ל לאיסור אם יש גופי חימום גם מהצדדים, ואפילו שהסיר מגולה מלמעלה, וטעמו דכיון שרוב הקדירה מוקפת בגופי חימום הרי היא ממש כקדירה טמונה בגחלים, ובהפסק המועט של האויר בין הקדירה לבין מכשיר החימום אינו נחשב הפסק. והטעם שאין את ההיתר של הטמנה במקצת משום שכך דרך הבישול בימות החול, ונמצא שהגילוי של הקדירה מלמעלה אינו מזיק ואינו ממעט כלל מחום התבשיל. והגרש"ז זצ"ל נתן עצה לעשות קדירה מפח שתפסיק בין קדירת החרס לבין גופי החימום באופן שיתמעט קצת החום, והוסיף דטוב שקדירה זו תהיה בולטת לחוץ וניכרת. גם דעת הגרש"א זצ"ל היתה לאסור בזה משום הטמנה כל זמן שרוב הקדירה מוקפת בגופי חימום, ונתן עצה להניח אבנים וכיוצא"ב מתחת לקדירה באופן שדפנות הקדירה יבלטו לחוץ, ושטח הדפנות הבולטות לחוץ בצירוף שטח כיסוי הקדירה יהיה גדול יותר משטח הדפנות המוקפות בגופי החימום.

דעת השבט הלוי [תשובה המובאת בספר ארחות שבת בירורים סימן ב] היא דאף שיש מקום להחמיר, מכל מקום קשה למחות ביד המקילים כיון שהקדירה מגולה למעלה, ויש לומר שגם זה חשיב כהטמנה במקצת. [ועיין עוד בארחות שבת פ"ב הערה קמט].

קנין הלכה

מראי מקומות

להלכה: המ"ב [סי' רנג ס"ק מח] פסק כהרמ"א, אבל החזו"א [סימן לו ס"ק יט] פסק כדעת האוסרים.⁶

פעיף א

דיני מעשה שבת בהטמנה

מדברי השו"ע מבואר כאן יסוד כללי בדיני מעשה שבת, דאף כאשר עשה איסור באופן שראוי לקנוס, מ"מ לא קנסוהו אלא במקום שיש שבת בתבשיל מכח איסורו, בין אם הוא שבת בחום התבשיל שהוא בגדר מצטמק ויפה לו, בין אם הוא שבת באיכות התבשיל שהיה צונן והתחמם מכח ההטמנה האסורה, אבל אם אין שבת ותוספת באיכות התבשיל וגם לא נוסף בו חום, אף שההטמנה האסורה הועילה לו שלא יצטנן, בכה"ג לא קנסוהו.⁷

עבר והטמין מבעוד יום בדבר המוסיף הבל

(א) דעת השו"ע שבמקום שעבר והטמין מבעוד יום בדבר המוסיף הבל והתבשיל הושבת או התחמם, התבשיל אסור באכילה, ואין הברל בין אם היה זה בשוגג או במזיד.

(ב) דעת הרמ"א דבמזיד התבשיל אסור, אבל בשוגג אין לאסור⁸ וכתב המג"א דהיינו אם התבשיל כבר היה מבושל כל צרכו אף שהוא מצטמק ויפה לו.

עבר והטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל

השו"ע נקט קנס דהטמנה רק לגבי דברים המוסיפים הבל, והטעם בזה הוא שבדרך כלל הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל אינה

ביאורים והערות

ויש לדעת דאף להאוסרים הנחת הקדירה ע"ג הגחלים, מ"מ מותר להניחה על גבי פח שע"ג האש או על גבי פלטה חשמלית ואין זה בגדר הטמנה מלמטה, דרק גחלים שהם חומר שלפעמים עוטפים בהם את הקדירה חשיבי הטמנה אף כשהם מתחת לקדירה, מה שאין כן הפח והפלטה שאינם אלא כקרקע בעלמא. אמנם אם יהיה כלי העוטף את הקדירה מהצדדים ונוגע בה, הרי זה הטמנה כיון שיש כאן צורת עטיפה והטמנה בכלי זה.

6. לדעת הרמ"א המיקל יש שכתבו [הגרש"ז זצ"ל בשש"כ פ"א הערה רלג] שדוקא אם משאיר חלק חשוב מהקדירה מגולה שיש בזה הפסד משמעותי לחום הקדירה, אבל אם משאיר רק חלק קטן מגולה אין זה אלא כאילו כל הקדירה טמונה ואסור.

7. השער הציזון [ס"ק ו] הביא את דברי רעק"א שדן לדייק מהמגן אברהם, שאם בשבת עצמה הטמין בדבר המוסיף הבל קנסוהו אפילו כשאין שבת חיובי רק שעומד בחמימותו בשעה ראשונה, והניח רעק"א דברים אלו בצריך עיון.

8. טעמו של הרמ"א בהיתר זה הוא משום שלמד זאת מקנס דשהייה, דגם בשהייה כששהה בשוגג במבושל כל צרכו הקלו [סימן רנג ס"א]. והטעם לדמות דיני הטמנה לשהייה הוא, שהרי טעם האיסור בשהייה ובהטמנה בדבר המוסיף הבל הוא אחד, שמא יחתה בגחלים. ועיין בכה"ל [ד"ה י"א] שהביא את קושיית התו"ש והפמ"ג על המגן אברהם למה היקל רק במבושל כל צרכו, והרי לגבי איסור שהייה היקל [סי' רנג ס"א] כחנניה דאם מבושל כמאכל בן דרוסאי מותר להשהותו, ועיי"ש תירוצו.

והיה נראה לומר שהקולא שהרמ"א היקל בשגג והטמין במבושל כל צרכו, והקולא של תוס' והפמ"ג במבושל כמאכל בן דרוסאי הן ב' עניינים נפרדים, דהרמ"א היקל מצד דימוי קנס דהטמנה לקנס דשהייה, ומקורו בהגהות מרדכי [ריש פרק כירה], ואילו התו"ש והפמ"ג באים להקל מצד אחר, דכיון דשיטת הרשב"ם [מובאת בס"ז] היא להשוות את עיקר דיני הטמנה לדיני שהייה, דכשם ששהייה מותרת בקידרא חייתא או במבושל כ"צ כן הטמנה מותרת לכתחילה בכהאי גוונא. ולמעשה נהי דלא סמכינן על הרמ"א לעשות כן לכתחילה [עייין רמ"א ס"ז], מ"מ בדיעבד יש להקל כשיטה זו, ואפילו במבושל כמאכל בן דרוסאי, כמבואר בדיני שהייה [סימן רנג].

קנין הלכה

מראי מקומות

גורמת שבח חיובי בתבשיל, ולכן אפילו אם עבר והטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל אין קנס.⁹

סעיפים ב-ג

בזמן חז"ל היו רגילים להטמין בחומרים אשר טבעם להוסיף הבל, ואין הם מצויים בימינו, ומ"מ ישנם גם בימינו כמה אופנים של הטמנה בדבר המוסיף הבל כמו שיתבאר להלן.

ביסוי קדירה

מכסה הקדירה אינו נידון כהטמנה אפילו אם הוא נוגע באוכל, מכיון שעיקר מטרתו הוא לשמור את האוכל מפני הלכלוך. לפי"ז אם יניח בתוך הקדירה, בצמוד לאוכל, נייר אלומניום במטרה שהתבשיל לא יצטמק יתר על המידה, יהיה מותר, ואף אם מניחים מעליו את מכסה הסיר, מכיון שכל המטרה של הנייר אלומניום הוא שלא יצאו האדים, וזה לא גרע מההיתר לכסות את האוכל ע"מ לשומרו מלכלוך, ועוד שאינו מכסה את התבשיל מכל צד אלא רק מלמעלה, ועיין מש"ב לקמן [ס"ח] שהמנהג להקל בזה.¹⁰

בקבוק טרמום

כתב החזו"א [סי' לו ס"ק לב] שמותר ליתן בשבת מים חמים לתוך טרמום מתרי טעמי: [א] דזה כמו פינה ממים למיחם אף שלפי רש"י אין זה שייך לנידוד מ"מ לפי הר"מ שמעם ההיתר הוא משום דכלי שני דינו כצונן ומותר להטמין את הצונן, ה"נ הטרמום הוי כלי שני. [ב] הטרמום נידון ככלי אחד, ואין זו הטמנה כשם שהנחת אוכל בתוך קדירה אינה נידונת כהטמנה, אף שהקדירה שומרת על חום התבשיל. ורק במוסיף כיסוי על הקדירה הוי הטמנה ואין זה קיים בטרמום. האג"מ [או"ח ח"א סי' צה] התיר מטעמא אחריתי, שבשעת נתינת המים לתוך הטרמום ליכא הטמנה, כיון שהוא פתוח מלמעלה, ובסגירת המכסה נמי ליכא איסור שהרי מותר לכסות הקדירה לשמור את המאכל שלא ישפך או יתלכלך.

סעיפים ד-ה

משנה דף מז: כמה טומנין גמ' דף מט. בזמן שהן לחין עד אחרי המשנה טומנין בכסות פירוש המשניות להר"מ דף מט. דף נא. מהמשנה עד ארתוחי קא מרתח לה.

אם פינה את התבשיל מהקדירה שנתבשל בה מותר להטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל.

ביאורים והערות

9. אמנם עיין בביאור הלכה [ד"ה גורם] שכתב בשם הבית מאיר שלפעמים ההטמנה גורמת בישול, אם התבשיל אינו מבושל כל צרכו וההטמנה שומרת על חומו והוא ממשיך להתבשל מכח ההטמנה.

ולפי זה כתב החזו"א [סימן לו ס"ק כח] שהוא הדין בתבשיל שהוא מצטמק ויפה לו, שההטמנה גורמת להמשיך את השבחת התבשיל אפילו שהיא עצמה אינה מוסיפה הבל, דטוף סוף היא גורמת שבח חיובי ויש בזה קנס גם בדיעבד.

10. דין זה מקורו ברשב"א בשם רבינו יונה, ולמד זאת מהגמרא [דף מז:]: שאסור להניח קופה שטמן בה קדירה על גבי גפת של זיתים, וסובר רבינו יונה שטעם האיסור הוא דבכהאי גוונא מיקרי הטמנה בדבר המוסיף הבל, אמנם תוס' נוקטים שטעם האיסור אינו מחמת הצירוף של ההבל וההטמנה, אלא משום גזירה שמא יטמין את כל הקדירה בגפת שלמטה. ועיין שם בתוס' שכתבו שאם טמן בתוך חפירה לא גזרו זאת אף שהקרקע חמה, כיון שאין רגילות להטמין בקרקע. כמוש"כ לעיל [ס"ב], ונהי נמי שהוא מתכוין גם לשמור את חום המים מ"מ איכא היתר בזה היות והוא צריך את הכיוסי גם למטהרה אחרת.

קנין הלכה

מראי מקומות

הראשונים נחלקו במעם ההיתר:

(א) רש"י [דף נא. ד"ה לא אסרו] כתב דבכה"ג אין לגזור שמא ירתיה דהשתא אקורי מיקר להו במתכוין ארתוחי מרתח להו בתמיה.

(ב) הרמב"ם [פ"ד ה"ד] כתב שמכוין שהעבירו לכלי שלא נתבשל בו נצמנן [שהרי הוא בכלי שני] ואין איסור להטמין את הצונן. ולפי הרמב"ם אף אם מעביר את התבשיל לכלי אחר שלא בכוונה לצננו גם יהיה מותר. במ"ב [ס"ק כט] וכן בשעה"צ [ס"ק ל] פסקו כדעת הרמב"ם.

סעיף ז

תוספות שבת דף מז: ד"ה במה.

הראשונים נחלקו אם בהטמנה נאמרו ההיתרים של שהייה, כגון קידרא חייתא או מבושל כל צרכו, שדעת רבינו תם ושאר ראשונים הוא לאסור וכן פסק השו"ע, והרמ"א נקט טעם זה עיקר.

ודעת הרשב"ם הוא שיש ללמוד הטמנה משהייה שהרי טעם שתי הגזירות הוא משום שמא יחתה בגחלים ולכן יש היתר של קידרא חייתא, או מבושל כל צרכו גם בהטמנה.

ועיין משנ"ב [ס"ק לה] שגם לדעת הרשב"ם שיש להקל, ההיתר הוא רק בטומן בדבר המוסיף הבל מבעוד יום. ולהלכה העיקר לאסור בזה.

סעיף ח

גמרא ריש פרק במה טומנין דף מז: איבעיא להו עד דף מח. לא מסקי הבלא. תוס' דף מח. ד"ה דזיתים. רא"ש פרק במה טומנין סימן ב.

סעיף זה כולל שני ענינים:

(א) המניח קדירה טמונה בבגדים על גבי כירה הרי זה כמטמין במוסיף הבל, שההבל בא מלמטה והקדירה טמונה מלמעלה. 11. ②
(ב) אם הבגדים אינם נוגעים בקדירה, כגון שהניח על הקדירה דף רחב ואחר כך כיסה בבגדים והם משתלשלים למטה בריחוק מהקדירה אין זו הטמנה.

סימן רנח

גמרא דף מח. רבה ורבי זירא עד אוקומי קא מוקים, תוס' ד"ה מאי. ר"ן על הרי"ף [דף כב מדפי הרי"ף] ד"ה ומקשו.

בביאור דברי הגמרא יש מחלוקת ראשונים:

ביאורים והערות

11. כתב האג"מ [אור"ח ח"ד סי' עד דיני הטמנה ס"ק ג] שה"ה אם הניח צלחת עם דבר מאכל על המיחם מותר לכסותו בכיסוי אחד, שאין זה נידון כהטמנה אלא כמכסה מפני אבק ולכלוך העלולים לבא על האוכל. אבל אין לעוטפו בשכבות של נייר אלומיניום וכדו' מכיון שהשכבה החיצונה אינה נחוצה לשמירת האוכל מלכלוך אלא היא לשמירת החום והוי הטמנה.

קנין הלכה

מראי מקומות

- א. תוספות סוברים שהאיסור הנזכר בנמ' הוא גזירת הפשרה, והוא גזירה מדין בישול שלא להניח כנגד האש דבר העלול להתבשל, אפילו שכוונתו ליטלו קודם שיתבשל.
- ב. הר"ן הביא בשם רבינו יונה שהאיסור הוא גזירה מדיני הטמנה, שאף שלא אסרו להטמין את הצונן בערב שבת בדבר שאינו מוסיף הבל, מכל מקום אם מטמין דבר צונן בשבת באופן שההטמנה מחממת את הצונן הרי זה אסור, אף שאין זה נקרא דבר המוסיף הבל [כגון דבר המצטנן והולך].¹²

דינים העולים מסימן זה:

- א) דבר המצטנן והולך אינו נקרא דבר המוסיף הבל, ולכן מותר לעטוף קדירה בבגדים וליתן אותה מבעוד יום על גבי קדירה רותחת שהוסרה מהאש, דאף שהקדירה התחוננה מחממת את התבשיל שלמעלה, מכל מקום אין זה בגדר מוסיף הבל כיון שהקדירה התחוננה מצטננת והולכת, ואם כן הרי זה בגדר הטמנה באינו מוסיף הבל המותרת מבעוד יום.
- ב) אין ליתן קדירה שיש בה מאכל צונן בתוך בגדים בשבת על גבי קדירה רותחת ואפילו שהוסרה מהאש, דאף שמותר להטמין את הצונן בדבר שאינו מוסיף הבל, כאן אסרו כיון שהקדירה הרותחת מולידה חום בקדירה העליונה, וזה נחשב להולדת חום בשבת בדרך הטמנה, שלפי דעת הר"ן בשם רבינו יונה אסור.
- ג) כתב המשנ"ב [ס"ק ב] בשם האחרונים דמטעם זה אין ליתן בשבת כלי שיש בו דבר מאכל צונן בתוך כלי אחר שמילא אותו במים חמים כדי לחמם את הצונן אם כולו טמון בתוכו, דנמצא מוליד חום בשבת בדרך הטמנה. ועיין ביאורים ומוספים 6.

סימן רנ"ט

גמרא דף מה. ולא כתבן עד קמ"ל. דף מט. מהמשנה טומנין בשלחין עד דף מט: ר' יוסי אומר אחד זה ואחד זה מטלטלין אותן. דף מט: בניזוי צמר עד דף נ. אבל מידי דלא בר מיעבדא ביה מעשה לא. דף נא. טמן וכיסה עד דף נא: אינו נוטל ומחזיר.

סימן זה עוסק בדיני מוקצה הקשורים להטמנת הקדירות ולנמילתן מההטמנה.

העניינים בדיני מוקצה הנמצאים בסעיפים אלו הם:

- א. דיני יחוד מוקצה לשימוש ע"י מחשבה או מעשה, וכן ייחוד לזמן או לעולם.
- ב. דיני טלטול מן הצד וניעור מוקצה מן הקדירה באופן שלא נעשתה הקדירה בסיס לדבר האסור.

ביאורים והערות

12. ונחלקו המ"ב והחזו"א, בהבנת דינו של רבינו יונה, שהביה"ל [לעיל סי' קנז ס"ו ד"ה אפילו] למד דאנו דנים את הקדירה התחוננה כדבר המוסיף הבל קצת, ולכן אסור להטמין עליה את הכלי העליון בשבת, אך לא הוי ממש מוסיף הבל, דא"כ הוי לן למיסר אף מבעו"י. לעומתו [החזו"א סי' לו ס"ס קיז, וכן בס"ק יח ד"ה והנה] כתב שלדעתו הקדירה החמה לא חשיבא כדבר המוסיף הבל, אלא דליכא היתר בהטמנת הכלי העליון, משום דא שרינן בשבת אלא הטמנן צונן, והכא דנולד חום בכלי הוי כהטמנת חמין.

ליקוט תשובות האחרונים

② הטמנה במקצה

ועיין שו"ת אור לציון [ח"ב פרק יז אות י] שכתב דאף לאלו הנוהגים כדעת השו"ע ואוסרים הטמנה במקצה, אם ההטמנה נעשית באופן של כיסוי בגדים על גבי קדירה הנתונה על הכירה [כסעיף דידן] יש להקל בקדירה הנתונה מבעוד יום, שיש לצרף את דעת מהר"ם בן חביב שפסק שאין לדון זאת כהטמנה בדבר המוסיף הבל, ולכן נקט שיש להקל להטמין במקצת קדירה העומדת על גבי כירה מבעוד יום.

קנין הלכה

מראי מקומות

סימן שיח

סעיף א

הגדרת מלאכת מבשל

המשנה ברורה [ס"ק א] מביא את לשון הרמב"ם [פ"ט ה"א] שאחד המבשל את המאכל או המחמם את המים ואחד האופה את הפת הכל ענין אחד הוא, והמתוך אחד ממיני מתכות כל שהוא או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת הרי זה תולדות מבשל. ומתבאר מדבריו שכל שמקשה גוף רך או מרכך גוף קשה חייב משום מבשל. עוד מבואר מדברי הרמב"ם, שאיסור בישול נאמר לא רק באוכלין אלא אף בשאר דברים המשנים את תכונתם על ידי חום האש כגון מבשל סממנים, וכן כתב הר"מ [שם ס"ו] שהמתוך את המתכת או הממסם דונג או שעוה הרי זה תולדת מבשל וחייב.

מעשה שבת במלאכה דאורייתא

חולין דף טו. דתנן המבשל בשבת וכו' עד לאמורא צייתי.

אדם שעבר ובישל בשבת קנסוהו חכמים שלא יהנה מהמלאכה, ונחלקו התנאים [ב"ק דף עא. וכתובות דף לד.]. כדיני הקנס, שרבי מאיר סובר שאם בישל בשוגג מותר התבשיל באכילה אף בשבת עצמה, ואם בישל במזיד אסור התבשיל באכילה בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת, ורבי יהודה סובר שאם בישל בשוגג אסור התבשיל באכילה בשבת עצמה בין לו בין לאחרים, ולמוצאי שבת מותר התבשיל באכילה, ואם בישל במזיד אסור למבשל עצמו לאכול את התבשיל עולמית ולאחרים מותר התבשיל באכילה במוצאי שבת.

והראשונים נחלקו איך פוסקים להלכה:

- א. הרי"ף [דף יז.] והרמב"ם [פ"ו הכ"ג] פסקו כרבי יהודה וכן פסק השו"ע, והרמ"א לא חלק בזה.
- ב. תוספות [חולין דף טו. ד"ה מורי] פסקו כרבי מאיר, וכן פסק הגר"א.¹³ וכתב המשנה ברורה [ס"ק ז] דכמקום הצורך יש לסמוך על הגר"א לענין בישול בשוגג.¹⁴

ביאורים והערות

13. בביאור הגר"א [ריש הסימן] האריך בזה ופסק כרבי מאיר. עוד מבואר בדבריו שלענין שוגג אף לדעת המחבר דפסק כרבי יהודה, מכל מקום מודה דבמלאכה דרבנן לא גזרו.

14. מדברי המשנה ברורה מבואר שלא היקל במקום הצורך אלא לשוגג ולא למזיד. ועיין בשעה"צ [סימן שלט ס"ק כד] שהביא שהגר"א פסק כרבי מאיר אף לענין מעשה שבת במזיד, וצירף שיטה זו לנידון קנס דמעשה שבת דרבנן שלא לאסור עולמית.

ליקוט תשובות האחרונים

③ ההגדרה של מקום הצורך

בהגדרה של מקום הצורך עיין בספר מאור השבת [ח"א סי"ח הערה יז*]. עוד הובא שם הוראת הגרש"ז זצ"ל והגריש"א זצ"ל שאף באופן שמכח הקנס ייאסר עליו התבשיל העיקרי של סעודת השבת, אפילו הכי אין זה נקרא מקום הצורך כל עוד שיוכל לאכול די צרכו ממאכלים אחרים.

קנין הלכה

מראי מקומות

ונמצא שלענין מעשה שבת למלאכה דאורייתא, במזיד אסור לו עולמית ולאחרים מותר למוצאי שבת, ובשוגג אסור בין לו בין לאחרים עד מוצאי שבת, ובמקום הצורך מיקל המשנה ברורה לאכול גם בשבת עצמה.¹⁵

מעשה שבת במלאכה דרבנן

- א. במזיד: כתב הרמב"ם [פכ"ג ה"ח] שאם עישר או הטביל כלים בשבת במזיד אסור לאכול את המאכל או להשתמש בכלי עד מוצאי שבת. מבואר מדבריו שלמוצאי שבת מותר גם לו עצמו ואין בזה קנס לעולם.¹⁵
- ב. בשוגג: כתב הרמב"ם [שם] שאם עישר פירות או הטביל כלים בשבת מותר לאוכלם ולהשתמש בהם, וכן הביא הביאור הלכה [ד"ה המבשל] בשם הגר"א והחיי אדם.¹⁶

מעשה שבת במלאכת הוצאה

- הראשונים נחלקו אם יש קנס דמעשה שבת במלאכה הוצאה, מכיון שלא נעשה שינוי בגוף החפץ אלא רק העבירוהו מרשות לרשות.
- א. תוספות [עירובין דף מא: ד"ה לא] והרשב"א [שם וכן עבודת הקודש שער ה סכ"ד] והריטב"א [שם בתירוץ ראשון] סוברים דיש קנס גם במלאכת הוצאה.
 - ב. רבינו יונה [מוכא ברשב"א שבת דף קל ובריטב"א עירובין שם בתירוץ ה'] סובר דלא נאסר מעשה שבת אלא בחפץ שנשתנה ע"י המלאכה, ולכן אין קנס דמעשה שבת בהוצאה.
 - ג. עיין בהערה דעת הרמב"ם.¹⁷

להלכה: הביאור הלכה [ד"ה אחת] הביא את החיי אדם [כלל ט ס"א] שמן הדין יש להקל בדיעבד בשוגג במלאכת הוצאה, אולם למעשה כתב דיש להחמיר בכל איסורי תורה כמו במלאכת בישול.

ביאורים והערות

15. הביאור הלכה [ד"ה המבשל] כתב לתמוה על זה שלא מצאנו חילוק במעשה שבת בין דאורייתא לדרבנן אלא לענין שוגג, שבדרבנן קנסו שוגג אטו מזיד, אבל במזיד לכאורה אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן, ואם כן למה נקט הרמב"ם במעשר פירות ומטביל כלים במזיד דלמוצאי שבת מותר אף לו לעצמו.

16. ברמב"ן [מלחמות דף יז. בדפי הרי"ף] מבואר דלמאי דקיי"ל כר' יהודה דהתבשיל אסור אף בשבת, הכי נמי במלאכות דרבנן. [והגר"א תמה עליו מסוגיית הגמרא גיטין דף נד]. ועיין עוד במג"א [סי' רנג ס"ק יא] שכתב דלמאי דקיי"ל כר' יהודה יש לאסור שוגג באיסור חזרה, וכן הסיק הפמ"ג [מ"ז ס"ק ב] אחרי שציין לדברי המג"א שיש לאסור שוגג במלאכות דרבנן. ועיין בחזו"א [סימן לז ס"ק כד ד"ה ואמנם וד"ה עוד] דמשמע שגם הוא סובר לדינא שיש לאסור שוגג באיסורים דרבנן, והטעם משום שהשבותים כלולים באיסור המלאכות, אינן משום הגזירה המובאת בגמ' [דף לח], וס"ל דבכלל הגזירה כל מלאכות דרבנן שנמצאו חשודים עליהם.

17. הרמב"ם [פ"ו הכ"ד] כתב וז"ל פירות שיצאו חוץ לתחום וחזרו בשוגג יאכלו בשבת שהרי לא נעשה בגופן מעשה ולא נשתנו, במזיד לא יאכלו עד מוצאי שבת, והבין החיי אדם בדעתו שלענין מעשה שבת בשוגג אין קנס כיון שהפירות לא השתנו. [ולא ביאר למה בשלא חזרו הפירות למקומם הם אסורים].

עוד ציין החיי אדם לדברי השו"ע [סימן תה ס"ט] דביצאו הפירות בשוגג הרי הם מותרים אף כשהן חוץ לתחומם ולא חזרו לתחומם, על סמך הרמב"ם הנ"ל, והשו"ע פסק כהח"א שמעיקר הדין יש להקל גם במלאכת הוצאה שנעשתה בשוגג, אך לענין מעשה כתב להחמיר.

קנין הלכה

מראי מקומות

הנומע בשבת

הביאור הלכה [סוף ד"ה אחת] הביא את הגמרא [גיטין דף נג:]: שהנומע בשבת חייב לעקור את הנטיעה, שזה ולפי מה שפסק המחבר כרבי יהודה שקנסו אף בשונג בבישול. ונמצא שדין הנומע בשבת שונה מהמבשל בשבת, שבנומע חייב לעקור את הנטיעה, משא"כ בבישול מותר לאחרים לאכול אחר השבת. וכתב הביה"ל שטעם הדבר הוא משום שבנטיעה אם נאסר רק לשבת זו לא מונכר הקנס, שהרי בלאו הכי אי אפשר ליהנות מנטיעה זו בשבת.¹⁸

איסור מעשה שבת בדבר שנחלקו בו הפוסקים

בנעשתה בשבת מלאכה שנחלקו בה הפוסקים אם היא מותרת או אסורה, מותר ליהנות ממנה גם בשבת עצמה מכיון שכל איסור מעשה שבת הוא מדרבנן וספק דרבנן לקולא.¹⁹

דוגמאות להיתר זה:

- (א) בישול אחר אפיה נחלקו בזה הפוסקים ולכן בדיעבד לא אוסרים את הבישול.
 (ב) אם הוסיף בישול במאכל שהתבשל בערב שבת כמאכל בן דרוסאי, כתב המשנה ברורה [ס"ק כו] שבדיעבד אין לאסור.

סעיף ב

גמרא חולין דף טו. אמר רב נחמן בר יצחק עד דף טו: גזירה שמא ירבה בשבילו.

עיקרו של סעיף זה עוסק בגזירה שמא ירבה בשבילו הנאמרת לענין המבשל לחולה ולא לענין השוחט לחולה.

מלבד זה כלולים בסעיף זה דינים בהלכות מוקצה.

- (א) בהמה שנשחטה בשבת לחולה אינה מוקצה אף אם לא היה חולה מבעוד יום, ולא אמרינן מינו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא, דקיי"ל כרבי שמעון דלית ליה מוקצה אלא היכי דחיייה בידים [משנה ברורה ס"ק ח].²⁰
 (ב) הרמ"א הביא בשם הארחות חיים שפרי שנקצץ מן המחובר הוי מוקצה משום שגדל והולך בשבת, והמשנה ברורה [ס"ק טז]

ביאורים והערות

18. המנחת שלמה [ח"א סוף סימן ה] הסתפק אם קנס זה דנטיעה נאמר גם במי שבנה בשבת באופן שלא נגמרה מלאכתו בשבת, האם נחייבו לסתור מה שבנה כמו שחייבוהו לעקור מה שנטיע.

19. המ"ב [סק"ב] הביא מהפמ"ג [א"א ס"ק י'] להקל בזה מטעם ספק דרבנן לקולא. אמנם עיין בפמ"ג [סימן רנד א"א ס"ק יא] שכתב וז"ל המורה צריך לעיין בזה מי הם החולקים, ומשמע שלא בכל דבר שיש בו דיעה להקל מקילין לענין מעשה שבת. והנה המ"ב [ס"ק ב] ציין לדברי המג"א [ס"ק לב] שאסר בדיעבד מאכל שעירו עליו מכלי ראשון, והקשה המ"ב דהפוסקים נחלקו בעירוי אם שרי אם לאו ולמה אסרינן בדיעבד. ואולי משום שרוב הפוסקים אוסרים עירוי, ולכן לא חשיב כל כך ספק, וכדמצינו בפמ"ג יו"ד [סימן סח מ"ז סק"ט ד"ה הדין הג'] שכתב שאין לצרף ספק דעירוי לספק ספיקא.

ולענין מלאכה שנעשתה בבין השמשות, עיין משנה ברורה [סי' רסא ס"ק ו'] שהביא בשם הפמ"ג שיש בזה איסור מעשה שבת.
 20. עיין בגר"א שהאריך בדין זה. ובסימן שכד [ס"ז] הביא המחבר דין נוסף בענין זה בדין בהמה שמתה בשבת. ועיין במ"ב [שם ס"ק יז] שהאליהו רבה והגר"א פקפקו בזה, די"ל דאף בלי דחיייה בידים אסור כל שהבהמה היתה בריאה ולא היתה דעתו מבעוד יום כלל שתמות.

קנין הלכה

מראי מקומות

הביא את המגן אברהם שהקשה דלכבול הגידולים בעיקר שהוא הרוב של היתר ויהא מותר לבריא כשנחלה מבעוד יום, וכן צידד הגר"א להלכה.

בנוסף לזה מובא בבית יוסף דין ריבוי בשיעורין שנחלקו בו הרשב"א והר"ן. דעת הרשב"א [חולין דף טו: ד"ה המבשל] שריבוי בשיעורין אסור מדרבנן, אבל דעת הר"ן [ביצה דף ט: ד"ה ומיהא] שאסור מהתורה.

ועיין במ"ב [ס"ק יג] שמצדד דהעיקר הוא שיש בזה איסור תורה.

סעיף ג

גמרא דף לט. ולא יפקעינה בסודרין עד לא גזרינן.

סעיף זה עוסק בענין בישול באור ותולדותיה ובחמה ותולדותיה. בטעם הא דמותר לבשל בחמה, כתב רש"י [ד"ה דשרי] משום שאין דרך בישולו בכך.⁴

סעיף ד

בסעיף זה כלולים כמה נושאים יסודיים בדיני בישול.

בישול אחר בישול

איתא במשנה [דף קמה:]: כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת. ומשמע מדברי רש"י דכשנתבשל לפני שבת דוקא הוא דשרי לשרותו בשבת. ועיין ברמב"ם [פ"ט ח"ג] שהמבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צורכו פטור, ובפכ"ב [ח"ח] כתב שדבר שנתבשל קודם השבת או נשרה בחמין מלפני השבת אף על פי שעכשיו צונן מותר לשרותו בחמין בשבת. מבואר מדבריו דאפילו לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי, אבל מכיון שנשרה במים רותחים חשיב כמבושל לענין שלא ייחשב כמבשל בשבת כששורה אותו בשבת בחמין, דהיינו דהרמב"ם סובר דאין מלאכת בישול בדבר שכבר נתבשל מערב שבת, אבל אסור מדרבנן ליתנו על גבי האש.²¹

בישול אחר בישול בדבר לח שנתבשל ונצטנן

איתא ברש"י [דף לז. ד"ה משחשיכה] שהטעם דאין טומנין בגפת וכו' גזירה שמא ימצא קדירתו שנצטננה כשירצה להטמינה וירתיחנה תחילה ונמצא מבשל בשבת.

ביאורים והערות

21. ולכאורה טעם האיסור על גבי האש ממש הוא משום דנראה כמבשל, או משום הגזירה של חזרה לכירה, שבכללה אסור ליתן בתחילה תבשילים על גבי האש או הכירה.

ליקוט תשובות האחרונים

⁴ בישול מיקרוגל

לפי דברי רש"י אלו כתב האגרות משה [או"ח ח"ג סי' נב] דאסור מן התורה לבשל במיקרוגל אף שאין כאן אש או תולדת אש, דמ"מ דרך בני אדם לבשל בו. [ועיין במנחת שלמה סי' יב הערה 4].

קנין הלכה

מראי מקומות

עיין ברא"ש [פ"ג סוס"י י וסימן יא] שלמד בדעת רש"י שבדבר שיש בו משקה אם נתבשל ונצטנן יש בו משום בישול, משום שבדבר לח עיקר הבישול הוא חומו וכשנצטנן הרי נתבטל הבישול הראשון, וכשהזור ומחממו הרי הוא מבשלו עתה מחדש, מה שאין כן בדבר יבש הבישול השני אינו מחדש שינוי בגוף המאכל שהרי כבר נתבשל, ועל זה נאמר [משנה דף קמה:]: אין בישול אחר בישול. וכן נקט הרא"ש להלכה וכן הוא דעת הטור כאן.
ברשב"א [דף מ: ד"ה מביא] מבואר שאפילו במים שנתבשלו ונצטננו אין בישול אחר בישול, וכן דעת הר"ן [דף יט. ברפי הרי"ף ד"ה תנו רבנן] והריטב"א [דף לט.].

להלכה: השו"ע כתב בדעת רש"י והרא"ש דיש איסור בישול אחר בישול בלח שנצטנן, 22 אבל הרמ"א [סט"ו] כתב דנהגו להקל בזה אם לא נצטנן לגמרי. 23

איסור בישול בדבר שנתבשל במאכל בן דרוסאי

הראשונים נחלקו אם יש מלאכת בישול בדבר שכבר התבשל מערב שבת כמאב"ד והאדם הוסיף לבשלו:

- א. דעת הרמב"ם [פ"ט ה"ג] שיש בזה איסור בישול וכן דעת האו"ז והריב"ש [עיין ביה"ל ד"ה אפילו]. 24
- ב. דעת הרמב"ן, הרא"ש והר"ן [דף לט.]: שאין איסור בישול לאחר שהמאכל התבשל כמאב"ד, וכן דעת הרשב"א [דף יח.].

להלכה: השו"ע פסק כדברי הרמב"ם דיש בזה איסור בישול, אמנם לענין דיעבד עיין משנה ברורה [ס"ק כז] אם עבר ובישל אין בזה קנס דמעשה שבת כיון שעיקר האיסור בזה שנוי במחלוקת הראשונים.
ולפי זה אין היתר להחזיר אל האש קדירה שהתבשיל שבתוכה או חלק ממנו לא נתבשל כל צרכו, ורק אם נתבשל כל צרכו לפי תנאי היתר חזרה [שנתבארו בסימן רנג] מותר להחזיר, אפילו אם מצטמק ויפה לו שבזה אין בו איסור כלל [כמבואר בדברי המ"ב]. 25

ביאורים והערות

22. לענין הגדרת "נצטנן" בדעת השו"ע, עיין משנה ברורה [ס"ק כד] דכל שאין היד סולדת בו הוי בגדר נצטנן אף שהוא עדיין חם קצת. ועיין בכיפור הלכה [ד"ה אם נצטנן] שהביא בשם הפמ"ג דהוא הדין אם הורק התבשיל לכלי שני דהוי כנצטנן [לדעת השו"ע], אף אם עדיין היד סולדת בו.
23. המגן אברהם [סימן רנג ס"ק לז] והפמ"ג [שם] נקטו בדעת הרמ"א שאם נצטנן לגמרי יש בזה איסור תורה, וכן משמע בגר"ז [סימן רנג סכ"ה]. והחזו"א [סימן לז ס"ק יג] כתב שהרמ"א נקט לעיקר שאין בישול אחר בישול אף אם נצטנן לגמרי, ורק בתורת חומרא החמיר אם נצטנן לגמרי, וכעין זה כתב הפמ"ג [א"א כאן ס"ק לט].
- לענין שיעור החום מה נקרא לא נצטנן לגמרי, עיין גר"ז [ס"ט] שכתב דהיינו שראוי עדיין לאכול מחמת חמימותו, וכעין זה כתב הפמ"ג [א"א ס"ק לט], והיינו מה שאדם המעוניין בתבשיל חם אוכלו בתורת חם.
24. וכתב המ"ב [ס"ק כז] והשעה"צ [ס"ק לז] שברמב"ם מוכח שזה איסור תורה וכן משמע מהגר"א.
25. תוספת עיון

האחרונים דנו לגבי מים אם יש גם כן שני שלבים במלאכת הבישול, ובספר שביתת השבת [באר רחובות סוס"ק יד] הביא מהחידושים המיוחסים לר"ן [דף לז]. דמשמע דכשהגיעו המים לשיעור יד סולדת, הוי כתבשיל שהגיע למאכל בן דרוסאי ועדיין יש בזה איסור בישול עד שיחסרו. [ונראה שכוונתו להשיטות שכאשר המים מעלים אדים אז הם נידונים כמבושלים כל צרכם]. וכ"כ האגלי טל [השמטות].

קנין הלכה

מראי מקומות

עירוני ושרייה בכלי שני

מותר לערות מכלי שני על אוכלין שאינם מבושלים, פרט לשני סוגי דגים מלוחים הנזכרים בסעיף זה אשר עירוני זה מכלי שני הוא גמר מלאכתו והוי בישול.
 עיין תוס' [דף לט. ד"ה כל בתירוץ הראשון] שכתבו שיש איסור דרבנן לשרות מאכל בלתי מבושל בכלי שני משום דמחזי כמבשל, והובאו דבריהם להלכה כמגן אברהם [ס"ק טו] ובמ"ב [ס"ק לד].²⁶

סעיף ה

בסעיף זה יש שני נושאים עיקריים:

(א) בישול אחר אפייה.

(ב) קלי הבישול.

א. בישול אחר אפייה

עיין בטור וב"י שהביאו מהיראים [דף קלד] דיש איסור בישול אחר אפייה וצלייה, והסמ"ג [לאוין סה] גם הביא את דבריו. לפי"ז כתב היראים שאין לשרות פת ברותחין, משום שהם מבשלים אותה. [והוסיף דזה איסור אף בכלי שני, דיש לחוש שהפת דרכה להתבשל].

המרדכי הביא את דברי היראים, וגם את דברי הראב"ה [סימן קצו עמוד 256] שדחה את דבריו מכח סוגיית הגמרא [ברכות דף לח:], וכתב ע"ז הבית יוסף שקושיית הראב"ה חזקה.

להלכה: המחבר והרמ"א הביאו את שתי השיטות, וסיים הרמ"א דנהגו לחזור לכתחילה שלא לשרות פת אפילו בכלי שני.²⁷ ולפי"ז כתב המג"א [ס"ק יז] והביאו המשנה ברורה [ס"ק מא] שהוא הדין דיש לחוש דיש צלי אחר בישול, ואין ליתן דבר שנתבשל אצל האש בלי רוטב, וכן אין ליתנו בכל מקום שיוכל להצלות מחום התנור.²⁸

ב. קלי הבישול

גמרא דף מב: סבר רב יוסף למומר מלח וכו' עד צריכא מילחא בישולא כבישרא דתורא.

ביאורים והערות

26. וזה אף באופן שאין חששות אחרים לגבי כלי שני [כגון חשש קלי הבישול, אי נמי חשש יד נכזית, שיבואר בסעיף ה], מ"מ יש איסור דרבנן משום מיחזי כמבשל.

27. לא נתפרש להדיא במחבר אם היש מתירין שהביא היינו שיטת הראב"ה שנחלק על כל עיקר חומרת היראים דיש בישול אחר אפייה, או שיטת הטור שנחלק על היראים רק במה שאסר בכלי שני. והרמ"א הוסיף על דברי המחבר דיש מתירין את התיבות "בכלי שני", ואח"כ הביא די"א אפילו בכלי ראשון שרי. ועיין מג"א [ס"ק יט] ובגר"א וכן במ"ב [ס"ק מג] שכתבו על היש מתירין שהוא מטעם דכלי שני אינו מבשל, ולפי זה נמצא לכאורה שהמחבר לא העתיק כלל את דעת הראב"ה שהתיר אף בכלי ראשון.

אמנם יתכן שהם ביארו את לשון המחבר המורכבת ביחד עם דברי הרמ"א דהיינו יש מתירין בכלי שני, אך המחבר עצמו התכוין בהביאו את היש מתירין לדעת הראב"ה, וכן כתב הפמ"ג [ס"ק יט] והבאר הגולה [אות כ].

28. עיין לקמן [סעיף טו] שהמחבר התיר לתת דבר מבושל כל צרכו כנגד האש, והביאור הלכה [ד"ה והוא] הביא דהאחרונים תמהו דהוי צלי אחר בישול ויש לאוסרו. וכתב החזו"א [סי' לו ס"ק יד] די"ל דבסעיף טו מיירי באופן שאין האש שולטת ממש בבשר, אלא רק מחממת ומייבשת אותו ואינה נותנת בו טעם צלי. עוד כתב החזו"ן איש דאם נותן את הבשר כנגד האש כשהוא בתוך כלי והוי כעין צלי קדר [צלי הנעשה בתוך קדירה], אפשר דאין זה נחשב כצלי לענין הלכה זו של צלי אחר בישול.

קנין הלכה

מראי מקומות

היראים כתב דיש לזוהר מלידת פת אף בכלי שני כדחזינון גבי מליח, דלפי חד לישנא מתבשל אף בכלי שני, והמור חולק וס"ל דלא נראה לאסור בכלי שני.

עיין רמ"א שכתב דנהגו להזהר לכתחילה שלא ליתן פת אף בכלי שני כל זמן שהיד סולדת בו. ולפי זה כתב המג"א [ס"ק יח] דהוא הדין דבשאר דברים צריך לחוש שמא הם מקלי הבישול ואין ליתנן בכלי שני, והובאו דבריו במ"ב [ס"ק מב].²⁹ ©

קלי הבישול בכלי שלישי

עיין פרי מגדים [א"א ס"ק לה] שמצדד להקל ליתן פת בכלי שלישי, והעתיקו המשנה ברורה [ס"ק מז].³⁰

יד נכזית בו

החיי אדם [כלל כ ס"ד] כתב דמשקה הנמצא בכלי שני מבשל כל זמן שהיד נכזית בו, והמשנה ברורה [ס"ק מח וכן בסמ"ח שיט ביאור הלכה סד"ה חייב] הביא את דבריו.

מקורו של החי"א הוא ברמב"ם הלכות מעשר [פ"ג המ"ו] לגבי שמן שניתן לתוך כלי שני שהיד נכזית בו שהוא מתבשל בתוכו [הנפק"מ היא לענין קביעות מעשר].³¹

פעיט ו

בדברי המשנה ברורה [ס"ק נא] מבואר חידוש בדיני הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל בשבת, דאף דאסור להטמין בשבת עצמה,

ביאורים והערות

29. אמנם יש דברים המבוארים בגמרא להדיא דמותרים בכלי שני כגון מים ושמן [דף מ] ותבלין [משנה דף מב]. וכן כתב בשער הציון [ס"ק סח].

ומרן החזו"א [סימן נב ס"ק יט] כתב דבסתמא אין לנו לחוש משום קלי הבישול אלא רק בדברים שעניינינו רואות שהם קלים להתבשל כגון פת או ביצה שאינה מבושלת.

30. החזו"א איש [סימן נב סקי"ט] כתב דמעיקר הדין אין מקום לחלק בין כלי שני לכלי שלישי, ולכן לגבי דברים המבוארים בגמרא דחשיבי קלי הבישול כגון מליח הישן, או מלח לחד לישנא אין ליתנם אף בכלי שלישי כל זמן שהיד סולדת בו. אמנם לענין דברים שרק מחמת חומרא אנו חוששים שהם מקלי הבישול מודה גם החזו"א להיתר כיון שלא נתקבלה חומרא זו אלא לענין כלי שני ולא לענין כלי שלישי, ולכן מתיר החזו"א ליתן פת בכלי שלישי.

ובספר יראים שם מבואר דאין חילוק בין כלי שני לשלישי, והוא אוסר ליתן פת, וה"ה שאר דברים שחוששין להם שהם קלי הבישול, אף בכלי שלישי.

תוספת עיון

ולענין נתינת עלי תה בכלי שלישי עיין בספר ערוך השולחן סי' שיח סעיף כח שאסר מטעם חשש קלי הבישול [וכ"כ בספר שש"כ פ"א סנ"ז] ובשו"ת אג"מ ח"ד סי' עד ס"ק טו כתב דמקילים בעלי תה בכלי שלישי.

ליקוט תשובות האחרונים

נתינת חלב בכלי שני

בשו"ת מנחת יצחק [ח"ה סימן קכז סק"ה] כתב שמותר לשים חלב מפוסטר בכלי שני אם אין היד נכזית בו, וטעמו משום שהגר"ז [סי"ב] סובר דכשם שמים ושמן אינם מתבשלים בכלי שני כן חלב ושאר משקין, וכן יש לצרף לזה את הפיסטור שאפשר שנחשב לבישול. ועיין בשמירת שבת כהלכתה [פרק א סעיף סא והערה קעט] בשם הגרש"ז זצ"ל.

31. החזו"א איש [סימן נב ס"ק יט] כתב דמדברי כל הפוסקים שלא הביאו איסור זה של יד נכזית בו נראה שאינם סוברים זאת, אמנם מקל מקום קשה להקל באיסור דאורייתא. ועיין שם דהסיק דאין להחמיר אלא בכלי שני ולא בכלי שלישי.

קנין הלכה

מראי מקומות

מכל מקום אם יש קדירה ממונה בדבר שאינו מוסף הכל מבעוד יום ונתגלתה בשבת, מותר ליתן כלי נוסף שבו דבר חם על גבי אותה קדירה, ולתחזיר את ההממנה באופן ששני הכלים יהיו ממונים בו.³²

סעיפים ז-ח

בסעיפים אלה נתבאר דין נתינה בתחילה על גבי קדירת אוכלין העומדת על גבי האש. להלכה קי"ל דכל שאין בזה איסור בישול הרי זה מותר,³³ ואין בו גזירה דרבנן של נתינה בתחילה כיון שהקדירה מפסקת, וכבר נתבאר [דין זה] לעיל בס' רנ"ג ס"ה.

דבר גוש המונח בכלי שני

המגן אברהם [ס"ק מה] הביא פוסקים [ביו"ד] הסוברים שדבר גוש רותח מבשל גם כשהוא מונח בכלי שני, והעתיקו המשנ"ב [ס"ק סה].

הפוסקים ביו"ד נחלקו בדין זה:

(א) הרש"ל [ים של שלמה חולין פ"ח סימן עא] ס"ל שדבר גוש דינו ככלי ראשון,³⁴ וכן פסקו הש"ך [סימן קה ס"ק ח] והמג"א [ס"ק מה] והחיי אדם [כלל כ ס"ה], והביאו המ"ב [ס"ק סה].

(ב) הדרכי משה [סימן קה ס"ק ב] והגר"א [ס"ק יז] חלקו על עיקר החומרא דדבר גוש.[©]

ביאורים והערות

32. ועיין בשער הציון [ס"ק עה] שמקורו בדברי הר"ן [ריש פרק טומנין], והחזון איש [סימן לז ס"ק יז] חלק על היתר זה וכתב שאין מדברי הר"ן ראייה לחידוש זה.

33. כגון שהתבשיל שנותן עתה כבר נתבשל כל צרכו מערב שבת, ואם הוא דבר שיש בו רוטב צ"ל שלא נצטנן, וכדין בישול אחר בישול בדבר לח [שנתבאר לעיל ס"ד].

34. תוספת עיון

בדעת הים של שלמה דס"ל שדבר גוש דינו ככלי ראשון, רבו האחרונים הסוברים שזה רק לענין הבליעה והפליטה של איסורים ולא לענין בישול, ועיין במנחת יעקב על התורת חטאת [כלל סא] והחוות דעת [סימן צא ס"ק ה].

אמנם מהמקורות שציין הגר"א מוכח דס"ל שדברי הים של שלמה נאמרים גם לענין בישול, וכן דעת המג"א [הנ"ל], וכן נקט הנשמת אדם [כלל כ ס"ק ג].

ליקוט תשובות האחרונים

© נתינת קטשופ על דבר גוש

האגרות משה [או"ח ח"ד סימן עד ס"ק ה] כתב שדבר גוש בכלי שני הוא רק בגדר חומרא, ולכן מותר לשים דבר לח [כגון קטשופ נוזלי] שהתבשל והצטנן על גבי דבר גוש רותח בכלי שני, וכיון שדין בישול בלח שנצטנן שנוי במחלוקת אין צריך להחמיר בדבר גוש.

שאלות חזרה ללימוד של חודש סיון תשע"ז

או"ח הלכות שבת סי' רנה – רנט, שיח עד סעיף ח

מיוסדות על טור וב"י, שו"ע ט"ז ומג"א, משנ"ב ביאורה"ל ושעה"צ

סימן רנה

- א. באיזה אופן צריך להכין מדורת אש לפני שבת כדי שיוכל בשבת להתחמם כנגדה ולהשתמש לאורה, ומה הטעם;
- 1) במדורה של עצים? [סי"א]
 - 2) בפחמין ובמדורה של זפת ושל גפרית? [סי"ב]
 - 3) במדורה של קנים ושל גרעיני תמרים? [סי"ג]

סימן רנו

- ב. כמה זמן לפני כניסת השבת צריכים להפסיק ממלאכה ולהכין עצמם לשבת;
- 1) כל בני העיר? [רמ"א, משנ"ב סק"א]
 - 2) בעלי מלאכות? [מג"א סק"א, שעה"צ אות ב]
 - 3) בעלי חנויות? [מג"א שם, שעה"צ אות ג]

סימן רנז סעיף א

- ג. בזמנים דלהלן, האם מותר להטמין בדבר המוסיף הבל או בדבר שאינו מוסיף הבל, ומה הטעם;
- 1) מבעוד יום?
 - 2) בספק חשיכה?
 - 3) בשבת? [שו"ע, ט"ז סק"א, מג"א ס"ק א-ג]
- ד. 1) הטמין מבעוד יום לצורך הלילה בדבר המוסיף הבל, בשוגג או במזיד, האם מותר לאכלו, ומה הטעם - כשנתבשל כל צרכו לפני השבת וכשנגמר בישולו בשבת? [שו"ע, רמ"א, ט"ז סק"ב, מג"א ס"ק ד-ח, משנ"ב ס"ק ז-י, ביאורה"ל ד"ה י"א, שעה"צ אות ט]
- 2) הטמין מבעוד יום לצורך מחר בדבר המוסיף הבל, האם מותר לאכלו ומה הטעם? [רמ"א, מג"א סק"ח, משנ"ב ס"ק יא-יב]
 - 3) הטמין בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל, האם מותר לאכלו, ומה הטעם? [מג"א סק"ו]

סעיף ד

- ה. הטמין מערב שבת קדירה מבושלת כל צרכה בדבר שאינו מוסיף הבל;
- 1) האם מותר לכסותו שוב אם נתגלה מבעוד יום או אם נתגלה משחשיכה? [טור, ב"י, ט"ז סק"ד, מג"א סק"יב, שעה"צ אות כד]
 - 2) והאם מותר לגלותו בידים - מבעוד יום או משחשיכה - כדי לכסותו משתחשך? [טור וב"י, ט"ז שם, משנ"ב סק"ה, שעה"צ אות כה]
 - 3) והאם מותר להוסיף עליו בשבת? [ב"י, שו"ע]
 - 4) והאם מותר להחליפו בכיסוי אחר? [ב"י, שו"ע]

- ו. ומה הדין בכל הנ"ל כשהטמין קדירה שלא נתבשלה כל צרכה? [טור ושו"ע, מג"א סק"י"ג, ביאוה"ל ד"ה גורם]

סעיף ה

- ז. 1) תבשיל שפינהו מקדירה שנתבשל בה לקדירה אחרת, האם מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל? [ב"י, שו"ע, ט"ז סק"ה, מג"א סק"י"ד]
2) ומה הדין אם אח"כ חזר ועירה אותו לכלי הראשון שהיה בו? [מג"א שם]
3) ואם הוא בכלי ראשון ונתקרר עד שאין היד סולדת בו, האם מותר להטמינו בשבת בדבר שאינו מוסיף הבל? [מג"א שם, משנ"ב סקכ"ח, שעה"צ אות כט]

סעיף ו

- ח. 1) האם מותר להטמין בשבת דבר צונן בדבר שאינו מוסיף הבל?
2) האם מותר להטמין צונן גמור מבעוד יום בדבר המוסיף הבל, בחול, על גבי קומקום מים חמים?
3) האם מותר להטמין צונן גמור בשבת בדבר המוסיף הבל, בחול, על גבי קומקום מים חמים? [ב"י, שו"ע, ביאוה"ל ד"ה אבל וד"ה אפילו]
ט. באר מה דין הטמנה מבעוד יום בדבר המוסיף הבל, לכתחילה ובדיעבד;
1) בחי לגמרי?
2) בנתבשל כמאכל בן דרוסאי?
3) בנתבשל כל צרכו ומצטמק ויפה לו?
4) בנתבשל כל צרכו ומצטמק ורע לו? [טור, ב"י, שו"ע, רמ"א, מג"א סק"י"ז, ביאוה"ל ד"ה כל צרכו]
י. קדירה המונחת על גבי כירה או על גבי כופח באיזה אופן מותר לכסותה בבגדים, ומה הטעם;
1) כשיש אש בתוך הכירה או בתוך הכופח? [שו"ע]
2) כשאין אש בתוך הכירה או בתוך הכופח? [מג"א סק"י"ח, משנ"ב סקמ"ג, שעה"צ אות מא-מב]
יא. הטמנה בתנורים שלנו;
1) באיזה אופן מותר להטמין [בשר, פשטיד"א, מיני קטניות, מיני בצק] אע"פ שאינה גרופה וקטומה? [שו"ע, רמ"א, משנ"ב סקמ"ו]
2) האם צריך ליזהר ששולי הקדירה לא יגעו בגחלים? [שו"ע, משנ"ב סקמ"ה]
3) האם מותר להעמיד הקדירה אצל דפנות התנור? [ט"ז סק"ו, ביאוה"ל ד"ה שרי]
4) והאם מותר להטמין בתנור טוח בטיט באופן שהקדירה מסובבת בגחלים מכל צד? [משנ"ב סקמ"ז, שעה"צ אות מה-מז]

סימן רנח

- יב. 1) האם מותר להניח מבעוד יום דבר קר על קדירה חמה שאינה עומדת על גבי האש?
2) והאם מותר לכסותם בבגדים?
3) האם מותר להניח מבעוד יום דבר קר על קדירה חמה שעומדת על גבי האש?
4) והאם מותר לכסותם בבגדים?

5) האם מותר להניח בשבת דבר קר על קדירה חמה, כשיכול להגיע ליד סולדת בו או שאינו יכול להגיע לכך, כשהקדירה מכוסה בבגדים וכשאינה מכוסה? [שו"ע, משנ"ב סק"ב, ביאורה"ל ד"ה מותר וד"ה שאין, שעה"צ אות ב, ד]

- יג. 1) האם מותר להכניס בשבת בקבוק עם משקה צונן - כולו או מקצתו - לתוך כלי עם מים חמים, להפיג צינתו או כדי שיתחמם, כשיכול להגיע ליד סולדת בו?
2) ומה הדין כשאינו יכול להגיע ליד סולדת בו?
3) והאם יש נפק"מ בין זמן מועט לזמן מרובה? [משנ"ב סק"ד, שעה"צ אות ה-ט]

סימן רנט סעיף א

- יד. הטמין קדירה בדברים ובאופנים דלהלן, האם מותר לטלטלן בשבת, ומה הטעם;
1) הטמין במוכין דרך מקרה? [ב"י, שו"ע, ט"ז סק"א, משנ"ב סק"ג, ביאורה"ל ד"ה אבל]
2) הטמין במוכין שיחדן מערב שבת? [מג"א סק"ב, משנ"ב סק"ה, שעה"צ אות א-ב]
3) הטמין במוכין שרגיל להטמין בהם? [משנ"ב סק"ב]
4) הטמין בגיזי צמר שאינם עומדים לסחורה? [שו"ע, משנ"ב סק"ו]
5) הטמין בגיזי צמר שנתנם לאוצר לסחורה? [שו"ע, מג"א סק"ד, משנ"ב סק"ז]
6) ומה יעשה באופנים הנ"ל כשאסור לטלטלם? [שו"ע, מג"א ס"ק ה-ו, משנ"ב ס"ק ח-ט]

סעיף ב

- טו. 1) אבנים ולבנים שנותנים סביב הקדירה - האם מותר לטלטלן בשבת - כשייחדם וכשלא ייחדם? [שו"ע, משנ"ב סק"י]
2) אבנים ולבנים העומדים על גבי הכירה תמיד, האם מותר לטלטלם, ומה הטעם? [משנ"ב סק"יא]
3) עצים העומדים להסקה - שסתם בהם פי התנור - האם מותר לטלטלם, ומה הטעם? [משנ"ב סק"י]

סעיף ג

- טז. קדירה שהטמינו אותה מערב שבת והוציאה בשבת, האם מותר להחזיר אותה לגומתה, ומה הטעם;
1) כשהטמינו אותה בדבר שאסור לטלטל ולא נתקלקל הגומא כשהוציאה? [טור ושו"ע, משנ"ב סק"ג]
2) כשהטמינו אותה בדבר שאסור לטלטל ונתקלקל הגומא כשהוציאה? [ב"י, שו"ע, מג"א סק"ח, ביאורה"ל ד"ה יש]
3) כשהטמינו אותה בדבר שמותר לטלטל ולא נתקלקל הגומא כשהוציאה? [ב"י, שו"ע]
4) כשהטמינו אותה בדבר שמותר לטלטל ונתקלקל הגומא כשהוציאה? [ב"י, שו"ע וכנ"ל]

סעיף ד-ה

- יז. 1) טמן בדבר שאינו ניטל וכיסה פיה בדבר הניטל - איך מוציאה? [שו"ע ס"ד]
2) טמן בדבר הניטל וכיסה פיה בדבר שאינו ניטל - איך מוציאה? [מג"א סק"ט, משנ"ב סקט"ו]
3) טמן וכיסה בדבר שאינו ניטל - איך מוציאה? [שו"ע ס"ה]

סעיף 1

יח. האם מותר להטמין באבנים ביו"ט שחל להיות בערב שבת, ומה הטעם? [ב"י, שו"ע, מג"א סק"י, משנ"ב ס"ק טז-יח]

סעיף 2

יט. הטמין בתנור וטח אותה בטיט;

1) האם מותר לשתור הסתימה ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם? [ב"י, שו"ע, ט"ז סק"ג, משנ"ב ס"ק יט, כב]

2) ומה הדין אם יש גחלים לוחשות בתנור? [מג"א סק"א, משנ"ב סק"א, שעה"צ אות כא]

3) האם מותר לחזור ולסותמו בלילה, ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם? [רמ"א, משנ"ב ס"ק כד, כו]

4) האם מותר לחזור ולסותמו ביום, ע"י ישראל או ע"י נכרי, ומה הטעם?

5) ומה הדין אם יש בו גחלים לוחשות? [שו"ע, משנ"ב סק"א, שעה"צ אות טז]

6) ומה הדין בשעת הדחק? [מג"א סק"א, משנ"ב סק"א, שעה"צ אות יט]

7) ומה הדין אם אין הישראל סותמו לגמרי? [ב"י, מג"א שם, משנ"ב שם, שעה"צ אות יז-יח]

סימן שח סעיף א

כ. 1) סכס פלוגתת התנאים בגמ' בדין המבשל בשבת, במזיד או בשוגג, האם התבשיל מותרת לו או

לאחרים, בשבת או במוצאי שבת, ומה הטעם? [טור וב"י]

2) סכס דעת הראשונים כמאן פסקו בהלכה זו? [טור וב"י]

3) איך נפסקה ההלכה בשו"ע ובפוסקים, ומה הטעם לכל דבר? [שו"ע, משנ"ב סק"ז]

4) לדעת רבי יהודה כשמותר רק במוצאי שבת, האם צריך להמתין בכדי שיעשו? [טור וב"י, שו"ע, ט"ז ומג"א]

5) ומה דין הקדירה שבישלו בה? [מג"א סק"א, משנ"ב סק"ד]

כא. 1) האם מותר להנות ממלאכה דרבנן שעשה בשבת - בשוגג או במזיד? [משנ"ב סק"ג, ביאור"ל ד"ה המבשל]

2) ומה הדין בספק אם נעשה מלאכה? [משנ"ב סק"ב]

3) ומה הדין במלאכה שלא נעשה מעשה בגוף הדבר - כשעשה אותה בשוגג וכשעשה אותה במזיד? [ביאור"ל ד"ה אחת]

4) ומה הדין במלאכה שבמילא אינו יכול ליהנות ממנו עד מוצאי שבת, כזורע וכדו? [שם]

סעיף 3

כב. 1) השוחט בשבת לחולה, שחלה בשבת או מערב שבת, האם מותר לבריא לאכול ממנו, ומה הטעם? [טור וב"י, שו"ע, משנ"ב ס"ק ח-י]

2) המבשל בשבת לחולה, האם מותר לבריא לאכול ממנו, בשבת ובמוצאי שבת, ומה הטעם? [טור וב"י ושו"ע, משנ"ב ס"ק יא-יג]

3) והאם מותר לבריא לטעום ממנו לצורך החולה? [משנ"ב סק"א]

4) הגזירה של שמא ירבה בשבילו, האם החשש הוא שירבה קודם שיתנהו על האש או אח"כ? [ב"י]

5) להרבות בשבילו - הוא איסור דאורייתא או דרבנן? [מג"א סק"י, משנ"ב סק"יג]
6) כשמבשל לחולה בשבת ע"י נכרי, האם מותר לישראל בריא לאכול ממנו בשבת ובמוצאי שבת, והאם מותר לחולה לאכול ממנו במוצאי שבת, ומה הטעם? [מג"א סק"ז, משנ"ב סק"יד, וע"י מחצהש"ק]

- כג. 1) קצץ מן המחובר בשבת פירות - שלא נגמר בישראל מערב שבת - לחולה שחלה מערב שבת, האם מותר לבריא לאכול ממנו, ומה הטעם? [רמ"א, משנ"ב סק"יז]
2) קצץ בשבת פירות - שנגמר בישראל מערב שבת - לחולה שחלה מערב שבת, האם מותר לבריא לאכול ממנו, ומה הטעם? [מג"א סק"ח]
3) קצץ בשבת פירות - שנגמר בישראל מערב שבת - לחולה שחלה בשבת, האם מותר לבריא לאכול ממנו, ומה הטעם? [משנ"ב סק"יז]
4) מה הטעם דגוי שהביא דורון לישראל אם יש מאותו המין במחובר אסור? [רש"י ותוס', הובאו בב"י]

סעיף ג

- כד. 1) האם מותר לבשל בחמה, ומה הטעם?
2) האם מותר לבשל בתולדת חמה, ומה הטעם?
3) האם מותר לבשל בתולדת אור, ומה הטעם?
4) מה הדין בדיעבד כשבישל באמצעים דלעיל כשאסור, האם המאכל מותר בשבת ובמוצאי שבת? [משנ"ב סק"יח]
5) ומה דין שהיה בתולדת חמה או בתולדת האור? [משנ"ב סק"יט, ביאור"ל ד"ה ואפילו]
- כה. 1) האם מותר להטמין בחול בשבת, ומה הטעם?
2) ביצה מבושלת כל צרכה, האם מותר להטמינה בחול, ומה הטעם? [ביאור"ל ד"ה להטמינה]
3) והאם מותר לגלגל הביצה על גבי החול כדי שתצלה, ומה הטעם? [מג"א סק"י]
4) והאם מותר להטמין בחול מבעוד יום, ומה הטעם? מג"א שם, משנ"ב סק"יט, שעה"צ אות כד]
5) והאם מותר להשהות או להטמין בחמי טבריה? []

סעיף ד

- כו. 1) דבר לח שנתבשל קצת מערב שבת, ועדיין לא הגיע לבישול כמאב"ד, האם יש בו בישול אחר בישול?
2) דבר לח שנתבשל מערב שבת כמאב"ד - ואפי' יותר - רק שלא נגמר בשולו, האם יש בו בישול אחר בישול? [שו"ע, ביאור"ל ד"ה אפילו, משנ"ב]
3) דבר לח שנתבשל כל צרכו מערב שבת, האם יש בו בישול אחר בישול - בנצטנן קצת, בנצטנן לגמרי, בעודו רותח? [שו"ע ורמ"א, משנ"ב ס"ק כד-כה]
4) והאם מותר להעמידו על האש ממש או להחזירו לתנור שאינו גרוף כשהוא רותח? [משנ"ב סק"כד, ביאור"ל ד"ה יש]
- כז. 1) דבר יבש שנתבשל כל צרכו מלפני השבת, האם מותר לשרותו בשבת בכלי ראשון רותח - שעומד על האש ושאינו עומד על האש? [שו"ע, מג"א סק"יד, משנ"ב סק"יג, שעה"צ אות מו]

- 2) דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, האם מותר לשרותו בשבת בכלי ראשון או בכלי שני, או לערות עליו מכלי ראשון או מכלי שני? [שו"ע, משנ"ב ס"ק לד-לה]
- 3) דבר יבש שלא נתבשל מלפני השבת, רק נשרה מערב שבת בכלי ראשון שהיד סולדת בו, האם מותר לשרותו בשבת בכלי ראשון שהיד סולדת בו או בכלי שני? [ב"י, משנ"ב סקל"א, שעה"צ אות מב]
- כח. 1) דג מלוח, שאי אפשר לאכול בלא הדחה, או שאפשר לאכול ע"י הדחה במים צוננים, האם מותר להדיתו בשבת במים חמים או צוננים, ומה הטעם? [שו"ע, משנ"ב ס"ק לו-לז]
- 2) מהי הדרך הנכונה להכין בשבת קפה או תה שלא יכשל ח"ו באיסור בישול?
- 3) סכס כל אופני ההיתר המובאים במשנ"ב בהכנת קפה או תה בשבת? [משנ"ב סקל"ט, שעה"צ אות נח-סה]

סעיף ה

- כט. באר שיטות הראשונים וההלכה הפסוקה בשו"ע ורמ"א ;
- 1) האם יש בישול אחר אפיה או צליה, בכלי ראשון ובכלי שני? [ב"י, שו"ע ורמ"א, מג"א ומשנ"ב]
- 2) האם יש צלי אחר בישול? [שו"ע, מג"א סק"ז, משנ"ב ס"ק מא, מד, ביאור"ל ד"ה יש]
- 3) האם יש צלי אחר צלי או אפיה אחר אפיה? [טור ושו"ע, מג"א שם, משנ"ב סקמ"א]
- 4) באיזה אופן אפשר להכניס בצל במרק? [ט"ז סק"ח, מג"א סקט"ו, משנ"ב סקמ"ה, שעה"צ אות סט]
- 5) ואיך עושים המאכל של חתיכות פת עם רוטב רגלי בהמה וחמין? [משנ"ב סקמ"ה]

סעיף ו-ז-ח

- ל. 1) האם מותר להניח בשבת תבשיל קר או חם שאין היד סולדת בו או חם שהיד סולדת בו, על גבי קדירה הטמונה מערב שבת שאינה מונחת על האש? [ס"ו, שו"ע, ט"ז סק"ט, מג"א ס"ק כא, כג, משנ"ב ס"ק נ-נא, נד, שעה"צ אות עג, עח]
- 2) האם מותר להניח בשבת תבשיל קר או חם שאין היד סולדת בו או חם שהיד סולדת בו, על גבי קדירה הטמונה מערב שבת המונחת על האש ממש? [ס"ז]
- 3) ומה הדין להניח דבר קר שנתבשל כל צרכו על גבי מיחם שעל גבי האש? [ס"ח]

שאלות ונידונים מעשיים ללימוד חודש סיון תשע"ז

או"ח הלכות שבת סי' רנה – רנט

- א. נמצאים בשבת באהל, בסוכה, בחצר או מגרש וכדו'.
1. כדי להתחמם מדליקים מדורת עצים באלו אופנים מותר להדליק.
2. אם כבר היה דולק האם יכולים להוסיף עוד עצים שיהיה גם לשבת.
3. האם יועיל כשיכניסו את המדורה למקום מגודר.
4. האם שונה כאשר הם אוכלים וישנים בתוך אהלים סוכה וכדו' ומדליקים במגרש.

5. האם מותר להם גם למיין את הבגדים, או לשיר זמירות ולהתפלל מסידור סמוך למדורה. [רנ"ה ס"א. מ"ב סק"א. סימן שכ"ו פעה"ל סקי"ט. מ"ב סק"ז]

בס"א מתבאר שבאותם עצים שאין האש עולה מאליה צריך להדליקם בשיעור המבואר שם שכבר תהיה עולה מאליה, ואם לא עשה כן נאסר השימוש בו בדיעבד. ומתבאר במ"ב מהתו"ש שגם בכל שימוש של חימום וכדו' אסור, ומאידך כאשר כבר עולה מאליה מותר ולא חיישינן שמא יחתה. - ובמ"ב מבואר שאם טוח בטיט מותר וממילא יש לדון שגם נעילה וגדירת המקום יועיל. ומבואר בשעה"צ בסימן שכ"ו שכאשר האש במקום אחד והחום נכנס לחדר השני מותר, וא"כ יש לדון האם גם כאשר הם ישנים בתוך האהל ולא ישתמשו צמוד למקום המדורה שיהיה מותר. ובמ"ב הביא דעת הט"ז שלישיב קרוב אסור שמא יחתה, ודעת הא"ר והתו"ש שמותר לישב קרוב למדורה ורק בדבר הצריך עיון רב או לקרות כנגדה אסור.

ב. תנורי נפט וכדו' שמהדלקתם עד שכל הפתילה נדלקת מאליה לוקח זמן.

1. האם מותר להדליקה סמוך לקבלת שבת.
2. וכן לוקח שלוקח זמן עד שכל הפתילה נדלקת, האם מותר להדליקה ומיד לקבל שבת.
3. ראדיאטור על בסיס שמן, תנור ספירלות שלוקח זמן עד שכולו נדלק, האם מותר להדליקו ממש סמוך לכניסת השבת. - והאם מותר לכוון שעון שידלקו בשבת עצמו.
4. מערכות חימום על בסיס גז, שמן, מים, האם מותר להדליקם צמוד לקבלת שבת.
5. מערכת חימום למקוה האם מותר להדליקה סמוך לשבת ממש בשיעור זמן שלא יספיק לרתוח לפני שבת.
6. האם יש חילוק אם יש בו כפתור ויסות או אין בו.
7. האם מותר לשבת צמוד לתנור כדי להתחמם יותר.

[רנ"ה ס"ג. מ"ב סק"א. שכ"ו סי"א. רנ"ד מ"ב סקנ"א ופעה"ל סקמ"ט. מ"ב סק"ו]

בס"ג מבואר שבכל אלו שאין חשש שלא ידלק מעצמו מותר אפילו לא אחז האור אפילו במקצתו ולא חיישינן, ובסימן שכ"ו מתבאר שבאחיזה סגי וכמבואר כאן במ"ב שלא חיישינן כבאכילה ושתיה שמא יחתה וזבה באחיזה סגי שלא לחשוש לכך. אמנם עדיין יש לדון האם יש לחלק בין כשכל מהותו הוא חימום בעצמו לחימום מים שהמים מתבשלים כדרכם אלא שהם מיועדים רק להתחמם ולא לאכילה ושתיה. עוד יש לדון שבסימן רנ"ד הכריע המ"ב כדעת המג"א שגם בישול מים לצורך שלא יפקע הקדרה יש חשש שמא יחתה דלא כהאר"ר שסובר שאין חשש. אמנם מאחר ומבואר בס"ג שבאופנים שכשיתפס מעט כבר ידלק מאליו מותר אפילו בכל שהוא, א"כ כל אלו גם אם נימא שהבישול שבתוכו של המים נחשב כבישול מים אבל מאחר והוא במצב של אחרי שנדלק כבר ימשיך לבד מותר אפילו בכל שהוא, וביותר שלפי"ז גם כאשר ידלק ע"י שעון בשבת עצמה, מאחר ומיד אחרי שידלק הכל כבר ימשיך מאליו, מותר. אמנם קולא זו שבשיעור שיתפס מעט סגי הוזכרה רק כאן, וממילא מוכרחים שוב לומר שהבישול כאן אינו מתייחס למים. - ובמ"ב הביא דעת הט"ז שלישיב בקרוב ממש אסור שמא יחתה ודעת החולקים עליו, אמנם דנו הפוסקים האם לדעת הט"ז זה רק במדורה שצריך חיטוי או גם בדבר שיש לו רק כפתורים להגברה והנמכה.

ג. עשו ביום ו' מנגל ונשאר להם פחמים.

1. האם מותר להם להשאירם דולקים כדי להתחמם מהם בשבת.
2. אם כבר כבו האם מותר להדליקם מיוחד מחדש בער"ש. וכן להדליק גחלים הנמכרים מיוחד לצורך כך שעדיין לא השתמשו בהם.
3. הצטבר לו עצים וכדו' מניקוי הגינה, האם יכול לשרפם בער"ש.
4. וכן אם לא פינו את האשפה ומפריע לו לפני שבת האם יכול להבעירו.
5. נשארו לו חבילות של סכך וכדו' קשורים וכדו', ורוצה להבעירם לשימוש או לשרפם, האם מותר לשרפם סמוך לשבת.
6. מצא בערב פסח אחה"צ חמץ, האם יכול להדליקו סמוך לחג ממש אפילו שלא יספיק להתפס הרבה.

[רנ"ה ס"א-ג. שכ"ו סי"א. רנ"ג מ"ב סק"ק. חק יעקב תנ"ו סק"ב]

בפחמים מבואר בשו"ע שדי שנתפס מעט. ובפשטות לא צריך שכל פחם בפני עצמו יתפס מעט אלא שכשיש מעט שדולק השאר ג"כ יתפסו וידלקו, כי רק בס"ג חילקו בין מדורה ללא מדורה. ומבואר בס"א שיש אופנים שצריך שיוכל להאחז היטב ובס"ג שיש אופנים אמנם שאין צריך לחשוש אבל גם בהם צריך שמחמת המעט ידלק הכל. ובמ"ב הביא מהתו"ש להתיר כשנתפס מעט גם בחימום, ובסימן שכ"ו מבואר שמרחץ יש חשש חיטוי. ובסימן רנ"ג מבואר לגבי צבע ביורה שיש חשש חיטוי. ובמ"ב סוף סימן רנ"ג מבואר שנחלקו לענין רחיצת כלים האם יש חשש חיטוי אחרי שכתב הודלק. ובחק יעקב כתב שמשמע שמותר לשרוף חמץ ממש בכניסת החג ואינו דומה לכאן, שהאיסור הוא רק כשרוצה להנות ממנו. כלומר שלסתם שריפה של כילוי לצורך איסור אין צריך אפילו שיתפס כלל.

7. יש לו קוגל חושש שיבוא זכובים וצריך לכסותו.
1. האם יכול קודם להניחו ע"ג סיר שעל הבלעך ואח"כ לכסותו. - וכן לפתוח את החלון ואח"כ לכסות את הקוגל המונח על הסיר, כשמעונין בחלון פתוח, או כשזה כל כונתו.
2. כיסה את המאכל בגלל הציפרים, סגרו את החלון, או שהציפרים נכנסים רק בזמנים מסויימים ואז כיסה, הסיר לרגע את הכיסוי בשעה שאינם נכנסים, האם יכול להחזירו.
3. בשעה שמכוסה מחמת הציפרים, האם יכול להוסיף עוד מאכלים תחת הכיסוי כדי שיתחממו.
4. כאשר מונח על הסיר, ורוצה לכסותו מפני הזכובים וכדו' באפשרותו לכסות בנייר כסף, שמיקה, נייר סופג, האם עליו להעדיף אחד מהם, או שיכול לבחור לכתחילה איזה שירצה. - וכאשר מעדיף אחד מהם כי שומר יותר על החום האם יכול להניחו.
5. כאשר מכסה כדי לשמור על חום המאכל אבל אין לו מכסה רק מפה, נייר כסף, נילון וכדו', וכדי שלא יפול צריך שירד גם לצדדים, האם מותר לכסות עמו.
6. מי שרגיל תמיד לעטוף את סיר הטשולינט או הקוגל עם נילון נצמד מסביב כדי שלא ישפך, או רק לצורך כיסוי, אבל עוטפו תמיד היטב מסביב ג"כ, האם מותר לעשות כן כשגם מעונין שהחום ישמר היטב.
7. כשיש לו כיסוי מבד המיועד לכיסוי אבל עשוי בצורה שעוטף את הכלי מסביב ויורד גם מהצדדים האם יכול לכסות כי כך הרגלו, או אפילו כי רוצה לשמור על חומו. ם וכן מפה המיועדת לכסות את הסירים לכבוד שבת ורגילים תמיד הניחה לכבוד שבת, כאשר יש רק קצת סירים יורד גם לצדדים, האם מותר להניחה.

[ס"ב, מ"ב סק"י"ד. מנחת שלמה ח"ב ל"ד. ס"ד. סימן קי"ח מ"ב סקנ"א. אגרות משה אורח חיים חלק א סימן

ל"ה]

מבואר בשו"ע שמותר לשום כלים על התבשיל כדי לשמרו מן העכברים או שלא יתנף בעפרורית שאין זה כמטמין להחם אלא כשומר ונותן כסוי על הקדירה וכן הוא בר"ן וברשב"א שבת דף מ'. ובמ"ב כתב דשרי כיון שאינו מכויין לזה. - ובמנחת שלמה מצדד שאם הוא הטמנה בדבר המוסיף הבל אסור גם בכה"ג ורק בעומד על האש שאינו נחשב מצד עצמו כמוסיף הבל מותר. - וכאשר הטמין בהיתר בער"ש, מותר להוציא ולהחזיר בשבת, וכן מותר להחליף, ובשי"ח מבואר עוד במ"ב שמותר להוסיף בהם דברים שבשבת עצמו אסור להטמין, ומעתה יש לדון כאשר הטמין בהיתר מחמת לכלוך האם הוא היתר בפעולה כי אינה מוגדר להטמנה, אבל אחרי שכבר הוטמן מאחר בפועל הוא כבר מוטמן ומלכך גם להחזירו שוב בזמן שכבר אין חשש שיפול לכלוך יחשב כהמשך ההטמנה ומותר, וכן אפילו להכניס חדשים יחשב כתוספת, או שהצלוי טינוף אינו נחשב כלל כהטמנה וממילא כשנתבטל החשש לכלוך ומכניס מחדש נחשב הטמנה מחדש. ומלשון המ"ב בסימן שי"ח כיון דעיקר הטמנה היה מבע"ל לצורך הקדרה דזה מותר, נראה לכאורה שאסור. ם ובאגרו"מ כתב שמש"כ המ"ב שאינו מתכוין, נראה שהוצרך לזה רק בכיסה בדברים שלא נעשו לכך שלכן אם היה מתכוין כשמכסה בכלים אלו שמעמידין החום ולא כיסה בדברים אחרים ובכיסוי המיוחד ככוונה להעמיד החום היה אסור, אבל בנותן הכיסוי המיוחד להכלי מותר בכל אופן, אף שכוונתו גם להעמיד החום, כיון שעכ"פ צריך לכסותו גם בשביל שלא ישפך וכדומה. וחיידו שלשום כלים אחרים במקום הכיסוי נמי מותר אם כוונתו כדי שלא יפסד בעפרורית אף שהוא פסיק רישא לענין העמדת החום שלא היה לן להתיר מטעם אין מתכוין שמותר בכל מקום, שהכא עכ"פ מותר בשום דהכוונה בשביל שלא יתנף בעפרורית מחשיבו לכיסוי כמיוחד להקדירה שמותר בכל אופן. אמנם בחוט שני מצדד שלהניח דברים כאלו שצורתם מוכח להדיא שהוא בשביל לשמור אפילו שאין כונתו לכך, אם יש לו אחר יאסר. אמנם כאשר ההמשך היורד מהכיסוי המגדירו להטמנה נעשה כדי לסייע לכיסוי שלמעלה והכיסוי שלמעלה בעצם מצד שימוש הוא כדי לשמור על החום אלא שהוא עצמו מותר, והסיוע המגדירו להטמנה הוא עבורו, יש לדון האם יוגדר הכל כפעולת הטמנה אחת.

- ה. נמצא בנופש בישוב שיש רפתות וכדו' מחפש לפני שבת כמה לשמור את חום הסירים.
 1. האם יכול להטמין בערימות התבן, או צמר הגוזז מהבהמות, או חבית זפת או סיד הנמצא באתר בניה. או בערמות החול, או ערמות הנוצות שהצטברו במשחטה.
 2. האם אפשר להטמין בכריות, שמיכות צמר או פוך הממולאים בנוצות, לקפל את הכרית על הסיר, או להרטיב מגבות ושמיכות צמר ולעטוף בהם.
 3. הטמין בתוכם ונשפך מהמרק שבסיר על העשבים או הצמר, או שהניחם בחצר וירד עליהם גשם, האם צריך להוציא את הסיר.
 4. שבת ער"פ מחפש כמה להטמין את הסירים שבהם מאכלי חמץ, האם יכול להטמין במתקן שריפת החמץ או בערימת האפר השרוף שנשאר מהשריפה.

[ס"ג. מ"ב סק"יז. סק"ט. סק"ד. רנ"ט משב"ז סק"א]

סיד, חול, בין לחין ובין יבישים אין מטמינים, אבל תבן מוכין ועשבין רק כשהן לחין, ובכלל מוכין כתב המ"ב שהוא כל דבר רך. - בדעת המחבר מתבאר שגם אם נרטב מחמת דבר אחר אסור להטמין בו, ולדעת המחבר כתב הפמ"ג מהירושלמי שצריך להזהר שלא תהיה הקדרה מלאה שישפך ויהפך למוסיף הבל, אבל במ"ב כתב שדעת האחרונים שרק כשהוא לח מחמת עצמו מוסיף הבל. - אבל נוצות וכן בגדים גם העשויים מצמר וכדו' אינם מוסיפים הבל ולכן בכל מצב מותר להטמין, ואפר חילק המ"ב בין אם יש בהם גחלים או אין בהם. - וברמ"א כתב לענין אבנים שמאחר והוא מלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, ובמ"ב ביארו שרק מה שלא שכיח כלל שיטמינו בו כי משבר לא גזרו אבל דבר שלפעמים טומנין בו אסור, ויש לדון האם גם כיום שלא צריך לזה ולא שכיח כלל מאחר ומצד ההטמנה עצמה אין חיסרון הוא עדיין בכלל הגזירה, או לא.

ו. הוציא מהמקרה בשר או מאכל אחר קר או קפוא.

1. האם יכול להטמינו בשמיכות כדי שיפשיר.

2. האם יכול גם להטמין בשמיכות כאלו שכבר חמים מחמת קדרות שהיו בה קודם, או בנייר כסף שרותח מחמת שהיה על הגז.

3. האם יכול להניחו ע"ג סיר רותח שהוסר עכשיו מהאש ולכסותו.

4. האם יכול להניחו לכמה רגעים ע"ג הדוד של המים העומד על הבלעך.

5. האם יש הבדל לאיזה רמת חום זה עלול להגיע. - או באיזה שלב מתכוון להסירו.

[ס"ו. זיה"ל ד"ה אפילו. רנ"ח מ"ב סק"ב ופ"ג סק"ד וסק"ו. זיה"ל ד"ה שאין. חזו"א ל"ז סק"ח]

מבואר בשו"ע שלהטמין צונן כדי להפיג צינתו בדבר שאינו מוסיף הבל מותר, ובביה"ל מבואר שבדבר המוסיף הבל שאסור אינו דוקא במוסיף הבל אלא אלא הכונה מוסיף חום, א"כ יש לעיין מהו השיעור הנחשב למוסיף חום ומהו רק מפיג. ובמ"ב בסימן רנ"ח ובשעה"צ ובביה"ל מבואר שגם כאשר החום הולך ומתמעט וגם לא יבוא לדרגה של י"ב, כל שמתחמם נחשב הטמנה דלא כהפמ"ג. - אמנם בצירוף שניהם שגם כונתו להפיג צינתו וגם הוא במקום שלא יוכל לבוא לידי דרגה שהי"ב כתב בשעה"צ שם שאפשר לסמוך על הפמ"ג שאינו נחשב הטמנה. אבל בחזו"א חולק עליו שאינו תלוי בדעתו כלל וכל שמוסיף חום אינו נחשב כמפיג הצונן, ודין מפיג צונן הוא רק במטמין בדבר שאין בו תוספת הבל כלל.

ז. ממהר לפני שבת ואין לו זמן להטמין את הסירים.

1. האם יכול לכתחילה להניח סדין וכדו' סביב הקדרה ואח"כ לטפל בה ולהטמינה כראוי.

2. האם יכול בגמר הבישול להניח עליה מגבת שתורד מכל צדדיה ואח"כ לעטפה בשמיכות.

3. יש לו כמה קדרות להטמין אך יש לו במקום רק מגבת אחת ואין לו זמן להעביר את הכל, האם יועיל שיעטוף רק קדרה אחת ואח"כ יעבירה לשמיכות ועמה יעביר את שאר הקדרות.

4. הניח עליה מגבת, סדין וכדו' וקיבל שבת, וכשחזר ראה שכבר נפלה, האם יכול לקחתה ולהטמינה, כאשר עדיין לא היה השקיעה, או שעדיין בין השמשות.

5. הסירה לגמרי בשביל להחליף ועד שהספיק לעטפה התחיל השקיעה, או שהסירה בבין השמשות ועד שעטפה כבר נהיה לילה גמור.

[ס"ד. מ"ב סק"ז. סק"ה. פ"ג סק"ה. גר"ז ס"ח. סימן קי"ח מ"ב סק"א. סימן רנ"ג מ"ב סק"ח]

מבואר בשו"ע שבנתגלה יכול לחזור ולכסותו וה"ה שיכול לכתחילה לגלותו, ואפילו באופן שהיה מכוסה בסדין שאין משמעות להטמנה שלו גם חל שם הטמנה עליו לענין שיוכל להחליף כמבואר במ"ב. - זה רק בנתגלה או גילה מבעו"י וכיסה מבעו"י, או גילה וכיסה משתחשך, אבל גילה או נתגלה מבעו"י אסור לכסות משתחשך, כמבואר במ"ב דלא כהב"ח שבנתגלה מבעו"י מותר לכסותו משתחשך, ואפילו גילה ביהש"מ אסור לכסותו משתחשך כמבואר בשעה"צ מביאור הגר"א. ואפילו היה דעתו לחזור ולכסותו אסור כמבואר בגר"ז. - יתירה מכך מבואר שבנתגלה מותר להוסיף עמה עוד אחרות. אלא שמבואר בסימן רנ"ג שלפתוח רק כדי להכניס בה את הקדרה השניה אסור, וממילא יש לדון האם גם כאשר מעביר את הקדרה נחשב שמתמינה ואגבה מכניס האחרות כשזה היתה עיקר מטרתו וכונתו להעבירה.

ח. פתח את ההטמנה כדי להוציא את הסיר,

1. לאחר שהוציא את הסיר ראה שיש לו כמות גדולה מידי ורוצה לחזור ולהטמין ליותר מאוחר, האם יכול להחזירו.

2. הוציא את הסיר מההטמנה והניחה על הרצפה, ראה שעדיין מוקדם מידי האם יכול להחזירה.

3. כשמוציא את הקדרה מבין השמיכות, האם צריך להחזיק את השמיכה העליונה באוויר או להניחה בצד כדי שיוכל להחזיר שוב, ואם כשהוציא את הסיר עזב את השמיכה ונפלה על השמיכה התחתונה, האם יכול להחזיר לשם את הקדרה.

4. כאשר מחזיר להטמנה, האם יכול להחזיר כל סוג תבשיל, או שיש חילוק בין סוגי המאכלים.
[ס"ז. רנ"ט ס"ג. זיה"ל ד"ה ויט. וד"ה גורס. א"ר רנ"ט סק"ט. תהל"ד רנ"ד סק"ד]

מבואר בשו"ע שיכול להוציא ולהחזיר, ובסימן רנ"ט מבואר ב' דעות האם כשנתקלקלה הגומא והוא דבר שאין בו חשש מוצקה יכול להחזירה או נחשב מחדש, ובביה"ל הביא בזה מחלוקת להלכה. ויש לדון מה גדר נתקלקל, ובבגדים שמוציאים מביניהם והעליון הונח לגמרי על התחתון האם נחשב נתקלקל או שעצם זה ששתי הצדדים קיימים סגי. - לדעת המג"א בהטמנה שלא ע"ג קדירה שע"ג האש אין כל יחס של בישול לתוספת שנוצר מחמת ההטמנה, אבל לדעת חלק מהפוסקים מבואר בביה"ל שגם בהטמנה כזו שאין חום תחתיה שייך תוספת בישול, וממילא חלק מהמאכלים אסור לחזור ולהטמין וכן להחליף. - לדעת הא"ר גם בהטמנה אם העמידה ע"ג קרקע הרי"ז כבחזרה שאסור להחזיר, ובתהל"ד כתב שבגילה אחרי ביהש"מ מבואר להדיא בראשונים שיכול לחזור ולכסות אפילו אם לא היה דעתו כלל לחזור ולכסות, אמנם אפשר שגילה אינו נחשב כנתבטלה לגמרי ההטמנה ואינו כהסיר.

ט. נכבה הגז ורוצה להטמין.

1. האם יכול לכתחילה להעביר לסיר אחר ולהטמינו.
2. אם כבה בער"ש ובינתיים נכנסה שבת, האם יכול להעביר.
3. יש לו מחסור בכלים, האם יכול לשפוך לסיר רותח שהורק הרגע מתכולתו,
4. והאם יכול להעבירו לכלי אחר ומיד להחזירו לכלי שהתבשל בו ולהטמינו.
5. והאם יש חילוק מה מצב ורמת החום של המאכל.
6. דוד מים העומד על האש או מיחם חשמלי ומערה ישירות ממנו לבקבוק, האם יכול להטמינו.
7. בשר רותח שרוצה להטמינו, האם יכול להעבירו לכלי אחר ולהטמין.
8. רוצה להוציא מהמרק או מהטשולנט שע"ג האש ולהטמינו, האם יכול להכניס סיר או כל כלי אחר להוציא עמו ולהטמינו.
9. האם יכול להוציא מים מהדוד או מאר מהסיר ולהעמידו ע"ד הסיר של הטשולנט ולכסותו.
[ס"ה. מ"ז סק"ט. טעה"ל סק"ל. משכ"ז סק"ה. חזו"א ל"ח סקל"א]

מבואר בשו"ע שאם העבירו לכלי אחר יכול להטמינו אפילו לכתחילה, ובמ"ב שאפילו היס"ב, וכן שגם כאשר אין לו כונה לצננו מותר. - עוד מבואר במ"ב שיכול להחזירו לכלי שנתבשל בו דתו לא הוי כלי ראשון. ואם זהו הטעם כלומר שכן חושש שטעם ההיתר הוא משום שמקררו א"כ כאשר הוא גוש שגם בכ"ש חוששים עליו ככ"ר, האם יצטרך לחשוש לחומרא שלא להטמינו. וכן כשמעביר מים רותחים מכלי שעל האש ממש האם עליו לחשוש לדעת הפמ"ג והחזו"א שגם לכלי שנכנס בו יש דין כ"ר ויאסר להטמינו. וכן כשיכניס כלי עצמו לתוך הקדרה ויוציא עמה לא יוכל להטמינה כי יחשב ככ"ר כמצקת ששהתה זמן מה שדינו ככ"ר, אבל בפמ"ג מבואר שאפילו באופן שהפינוי אינו מהוה גילוי דעת שרוצה לקררו כגון שמעבירו לכלי ראשון ריקנית שעדיין היס"ב שיש עליו עדיין כלי ראשון ג"כ מותר. - ובמ"ב כתב שיכול להטמינו גם בכלי ראשון אם נתקרה קצת שכבר אין היס"ב, אמנם בשעה"צ כתב שתלוי במחלוקת המחבר והרמ"א בסימן שיי"ח ורק לדעת המחבר שנוצטנן קצת יש בו שוב בישול יכול להטמין אבל לדעת הרמ"א לא. אבל החזו"א חולק שגם לדעת הרמ"א נחשב כמבושל ורק גדרו בנצטנן לגמרי. ומ"מ כל ההיתר של פינה ממיחם למיחם הוא רק להטמין באינו מוסיף הבל כמבואר בשו"ע.

י. הניח קוגל או כל מאפה מעל בלעך.

1. לנוהגים כדעת המחבר האם צריך להחמיר שלא לכסות כלל את הסיר. - והאם יכול להניח על כיסוי הקדרה עצמה בגד רחב שירד מהצדדים מבלי שיגע בצדדיה.
2. והאם מותר להניח מאכל בתבנית או סיר וכדו' על האש ללא בלעך אבל לא נוגע בלהבה עצמה או שכן נוגע. או להניח על פלטה חשמלית הניתנת לשינויים או אינה ניתנת.
3. כשלא מחמיר דעת המחבר, האם מותר בשבת לכסות במגבת את מכסי הסירים המונחים על הפלטה, כשהמגבת תרד קצת או הרבה בצדדי הסירים. או שיעטוף היטב את הקדרה במגבת או בנילון נצמד מכל צדדיה, אך לא מעליה.
4. מתארח במקום שיש להם כיסוי או עטיפה מיוחדת של בגד על כל הסיר, או שמכסים את כל הסירים עם מגבות וכדו', האם צריך למחות, והאם מותר לו לאכול מהמאכלים החמים, והאם יש חילוק אם מונחים על פלטה, על הגז, על הבלעך, או על פלטה הניתנת לשינויים.

[רנ"ג ס"א. מ"צ סקמ"ט. רנ"ז ס"ח. מ"צ סקמ"ג. וסקל"ח. חזו"א ל"ז סקי"ט. אגרו"מ ח"ד סי' ע"ד הטמנה אות 7. רנ"ט מש"ז סק"ג.]

לדעת המחבר כאשר נוגעת בגחלים עצמם אסור מדין הטמנה במקצת, ובחזו"א נקט להחמיר כדעת המחבר. אבל כאשר אינו נוגע בהאש עצמה לא חשיב הטמנה. ובחוט שני מצדד שדוקא כשהקדירה מונחת על גבי גחלים, אבל אם הקדירה מונחת על גבי האש מסתברא דלא חשיב הטמנה אפילו במקצת, דגחלים הוי דבר שמטמינים בו ומשו"ה אף אם לא מטמין בהם אלא מניח הקדירה על גביהם חשיב הטמנה, משא"כ באש שאין מטמינים בתוך אש, עוד כתב שאם מקטין את האש שלא תגע בקדירה, או אם מפסיק בין האש לקדירה ע"י טס של מתכת נראה דלא חשיב כמטמין על גבי האש כיון שזה נעשה למעט את החום ואין זה הטמנה כלל. - ובס"ח מבואר שכדי שלא יחשב הטמנה מניח כלי רחב מעליה ועליה את הבגד שיורד מהצדדים ואינו נוגעת, וצ"ב למה עצם הנחת הכלי לא הוי הטמנה במקצת, אא"כ נימא שכלי נחשב כיסוי ואפילו שיש כבר עליו כיסוי וא"כ למה להניח בגד על הכיסוי עצמו יאסור, או שמאחר ומניחו רק כדי שיוכל לשלשל עליו נחשב כמניח לצורך עכברים וממילא כשמניח על גבה חלק זה אינו נחשב כמטמין כי אינו על הכלי. אבל הניח על גבה כשאינו בצורת כיסוי יאסור. - אבל אם הטמנה במקצת מותרת מבואר במ"ב בסיומן רנ"ג שאפילו בשבת עצמה מותר ומבואר במ"ב שם שאפילו אם רק פתוח למעלה כבר נחשב להטמנה במקצת ומותר. ודלא כהפמ"ג שדן להוכיח שנחשב הטמנה. - ובאג"מ כתב שמקום פנוי בגובה הקדירה שאין התבשיל מגיע לשם אם ההטמנה מכסה את מה שכנגד התבשיל, נחשב כהטמנה. - אבל בכיסוי של בגד שירד מעליו אסור אפילו מער"ש דמחמת האש שתחתיו נחשב כמוסיף הבל כמבואר במ"ב, אמנם המ"ב כתב עוד טעמים להתיר להניח בגדים כי רק באפר שאפשר להטמין בה אסור, וכן שחומה מחמת עצמה ולכן אין למחות ביד המקילין. אמנם עדיין יש לדון שאפילו פלטה ולא שמניח ע"ג האש עצמה יחשב כמניח על גבי אש קטומה שכתב המ"ב שלא מהני, ומאידיך אין דרך להטמין בו.

יא. עומדים כמה סירים על גבי הפלטה, ורוצה לכסות את כולם.

1. האם מותר לכסותם כאשר מחמת ריבוי הסירים יוצא שהכיסוי לא עוטף שום כלי מכל צדדיו.
2. האם יועיל שיעמיד משתי הצדדים סירים גבוהים שבהם מעט אוכל, ואת הסירים הנמוכים יותר, המלאים, יניח באמצע ויוריד את כיסוי המגבות עד כנגד המקום שיש אוכל בסירים החיצוניים.
3. והאם יועיל להבליט את הידיות שלהם ומעליהם ירדו המגבות.
4. האם יועיל שבמקום המכסה הרגיל של הסירים יכסה במכסה של סיר גדול ורחב, או שיכסה בתבנית רחבה או במגש, ומעליו יניח את המגבות.
5. עושה שמחה והפלטה מלאה בסירים ובולטים מעט החוצה, הפלטה מונחת במקום מעבר או מקום נמוך שילדים יכולים לקבל ממנו כויה, האם יכול לכסות אל כל הסירים יחד בשמיכה וכדו'.

[ס"ח. טעה"ל סקמ"ג. מ"צ רנ"ג סקס"ט. סיומן רנ"ט מש"ז סק"ג. אגרו"מ ח"ד סי' ע"ד הטמנה אות 7]

מבואר בשו"ע שאם נתן על הקדירה כלי רחב שאינו נוגע בצידי הקרה, כיון שאין הבגדים נתונים אלא על אותו כלי רחב שאינו נוגע בצידי הקדירה אין כאן הטמנה, ובמ"ב שה"ה אם נתן דף רחב בענין שהבגדים שנותן מלמעלה לא יגעו בצידי הקדירה שרי. א"כ יש לדון האם גם כאשר הדף העליון משמש ככיסוי של הקדירה, מאחר ואינו נוגע בצידי הקדירה שרי, וגם אם לא מהני האם כאשר הניחו להדיא כדי שיהיה רחב יותר למרות שמשמש גם ככיסוי לקדירה, אינו נחשב כחלק ממנו, ושונה מכיסוי עצמי. ובשעה"צ כתב דמותר להעמיד הקדירה בגומא שנעשית על התנור, אך בענין שלא יהיה הגומא מצומצמת לפי ערך הקדירה לבד דזה ג"כ חשוב כעין הטמנה, אלא שיהיה קצת אור מפסיק בין הקדירה לדופן הגומא ואז מותר לכסות אותה שם אפי' בבגדים, נראה שאפילו קצת ג"כ אינו נחשב כמטמן אמנם נראה קצת ששם שונה, אמנם דעת רבותינו הובא [בארחות שבת פ"ב סעיף פ"ד ועוד] כתב שהפסק אור שבין הבגדים לקדירה צריך להיות ניכר ואין די בהפסק כל שהוא. וכן שלמרות שכדי שיחשב להטמנה מבואר במ"ב שאפילו אם רק פתוח למעלה כבר נחשב להטמנה במקצת ומותר. ובפמ"ג דן להוכיח שפתוח מלמעלה נחשב הטמנה, אבל ודאי שפחות מזה לא מהני, מ"מ כאשר מטמין כמה סירים ביחד נחשב הכל כהטמנה אחת גדולה, וכאילו הוא עטוף מכל צדדיו. ובאג"מ כתב שמקום פנוי בגובה הקדירה שאין התבשיל מגיע לשם אם ההטמנה מכסה את מה שכנגד התבשיל, נחשב כהטמנה. ולכאורה להיפך כשמכסה רק את מקום שאין בו מאכל אפילו אם הוא שיעור מרובה לא חשיב הטמנה, וא"כ יש לדון כאשר הסירים החיצוניים יעטפו כנגד מקום שאין בהם מאכל אם מ"מ יחשב כהטמנה אחת גדולה ביחס לכלים שבפנים או שמאחר ואינו צריך להטמנה, ולא נחשב שיש כאן הטמנה. - וכן כאשר מטרת הכיסוי של הסירים החיצוניים הם כדי שלא יגעו בסירים והוי כעין להציל מטינוף שמבואר בס"ב שמותר אם נחשב הכל כהטמנה אחת ומעונין להדיא גם להטמנה של הסירים הפנימים יחשב כשתי מטרות בכיסוי, או שהעיקר מתייחס לחיצון ומוגדר רק כהצלה מטינוף.

א. הוציא מהקפאה חלה, קוגל וכדו', שלאחר האפיה עטפוהו בנייר כסף.

1. רוצה להניחו על דוד או סיר בער"ש או בשבת, האם צריך לפתוח, לחורר, או להסיר את נייר הכסף.
2. וכן אם רוצה להכניסו לתוך סיר שמונח על גבי סיר אחר שעל הפלטה, האם צריך להסיר את הנייר כסף.
3. וכן קוגל, קישקע או אורז העטופים בנייר כסף או נמצאים בתוך שקית, ורוצה להכניסם לפני שבת לסיר של הטשולנט, או בשבת עצמה לסיר שמונח על גבי סיר אחר, האם צריך ויועיל לנקבם, ולפתחם.
4. רוצה להניח קוגל וכדו', על גבי הסיר ויש לו אפשרות להניחו בצלחת פלסטיק ולכסותו בניילון נצמד, האם יכול להניחו בתבנית אלומיניום ולכסותו בנייר כסף כדי שיהיה יותר חם, - או להניחו על נייר כסף ולכסותו, - והאם יש חילוק אם יכסה בשכבה אחת של נייר כסף, או שתיים, או אחד כפול.
5. חושש שהטשולנט ישרף, אך מאידך לא מעונין שיהיה מידי הרבה מים ולא יתבשל, האם יכול להכניס שקית קשורה מלאה במים לתוך סיר הטשולנט, ואם יראה בשבת שהטשולנט מתחיל להשרף, ינקב את השקית כדי שיצאו המים.
6. באופנים שמסתפק האם מותר להכניס לתוך הטשולנט וכדו', האם יועיל שיכניסו לתוך הקדרה מעל למאכלים, או שלפחות יבלוט מעט מעל המאכל.

[רנ"ג ס"ה. רנ"ח מ"ב סק"א. חזו"א סימן ל"ז סקל"ב. אגרו"מ ח"ד סימן ע"ד. מנח"ש ח"ב ל"ד ז.

במניח על הקדרה יש לדון אימתי מגדירו ככיסוי כלי וכל שיוגדר כמניח בתוך כלי למרות שמשמש כשמירה על החום וזוהי כונתו ולכן לוקח תבנית של נייר כסף ומכסהו עם נייר כסף דוקא, וכמש"כ החזו"א דלא גזרו אלא להטמין את הכלי בבגד אבל ליתן בתוך כלי אינו בכלל הטמנה דהרי כל כלי מגין על מה שבתוכו שלא יצטנן מהרה, ולא אסרו ליתן בתוך כלי. וא"כ הרי"ז כמניח קדרה ע"ג קדרה שמבואר בסימן רנ"ג שמותר, ואימתי נחשב מוטמן, והאם כדי שיחשב ככיסוי צריך שהתחתון יהיה כלי או גם ללא כלי תחתיו יכול להחשב ככיסוי, ובאגרו"מ כתב שלעטוף בנייר כסף ולהניח ע"ד הקדרה נחשה הטמנה. ובמנח"ש כתב שזה פלא. ובשבות יצחק פ"כ הביא מהגרי"ש שמאכל הנמצא בנייר כסף המיועד להחזיקה בתוכה נחשב ככלי, וא"כ חלוק כשהיה עטוף לבין מכסה אותה כשאינה בתוך כלי. ויש שחילקו בין עוטפו פעם אחת שהרי"ז ככיסוי למרות שאין כאן עילון ותחתון שיחשב ככלי לבין עטיפה שניה שמהותו הוא כבר הטמנה. - וכשמכניסו בתוך הקדרה, דנו בזה הפוסקים [עייין במקורות שציינ באורחות שבת פ"ב הערה קס"ב] האם נחשב כשתיהם מתבשלים בקדרה ולא שאחת טמונה בשניה, אלא שזהו צורת בישולם, או שכדי שיוגדר שמתבשלים שתיהם ביחד ולא אחת בשניה צריך שיהיה לו ענין שיקבל טעם אחד מהשני שאז לא נחשב כטמון בו אלא כבישול אחד גדול, או שצריך לזה שיהיה מנוקב קצת, אבל אם מונח בתוך כלי לדעת המ"ב הטמנת כלי בתוך מאכל אסור ונחשב כהטמנה, אבל החזו"א סובר שאינו נחשב הטמנה, אמנם החזו"א בזה לשיטתו סובר המחבר שהטמנה במקצת נחשב להטמנה וזה מכריחו לומר שהטמנה במאכל אינו נחשב להטמנה, וממילא כאשר יניחו מעל המאכל, או לפחות מקצתו מחוץ למאכל, למרות שהוא בתוך הקדרה ואת הקדרה עצמה הוא מכסה, מאחר וביחס למה שהוא בתוך הכל הכיסוי נחשב ככיסוי ולא כהטמנה, מותר ממ"נ לדעת החזו"א לא חשיבא הטמנה ולדעת המ"ב אמנם חשיבה הטמנה אבל רק במקצת ומותר. - אמנם גם אם נחשב הטמנה עדיין יש לדון בסיבה כאשר מטרתו שלא יתייבש מהחום, או שלא יתפורר, או שלא יתפזר בתוך כל הקדרה האם מוגדר כהיתר של הצלה מטינוף כלומר כאשר מטרתו שלא יתייבש מהחום, או שלא יתפורר, או שלא יתפזר בתוך כל הקדרה האם מוגדר כהיתר של הצלה שהמטרה היא לא לשמירת החום וקבלתו כבר לא מוגדר כהטמנה, אמנם גם בזה דעת המנח"ש שבמוסיף הבל לא מהני הצלה מטינוף, וכן כאשר צורתו מוכחת עליו שהוא להטמנה כתב באגרו"מ שלא מהני הצלה מטינוף.

ב. יש לו בשר מבושל קר, ורוצה קצת לחממו.

1. האם יכול להכניסו לתוך הסיר של המרק או הטשולנט לאחר שהסירם מהאש.
2. וכן אטריות, אורז, קנידאלאך, ביצה מבושלת בקליפתה וכדו' שהוציאם מהמקרר, רוצה לאוכלם פחות קר, האם יכול להכניסם לתוך צלחת המרק.
3. בקבוק דייסה של תינוק, ורוצה קצת לחממו, האם יכול להכניסו לתוך טרמוס או מיחם מים שמכובה כרגע מחמת שעון, או להעביר מים מדוד לתוך ספל ולהכניס בו.
4. מיחם מים שיש במכסה שקע מובנה או נקב מיוחד עבור התיון, האם מותר להעמיד בתוכו את התיון. - והאם יהיה מותר להניח חלה או להעמיד קדרה ע"ג התיון.

[רנ"ז ס"ו. חזו"א ל"ז סק"ת. רנ"ח סק"ב. פנה"ל סק"ו. וסקמ"ג. ש"ח ס"ד מ"ז פ"ג סקל"ג]

להטמין צונן להפיג צינתו מותר, אבל לא לחממו, אמנם יש לעיין מאיזה דרגה יאסר. אבל החזו"א גם זה אסור. אמנם ודאי שאי"צ שיגיע ליס"ב כמבואר במ"ב אלא כל שלהוליד בו חום אסור. ובאופן שאין חשש שיבוא ליס"ב מבואר בשעה"צ שמותר. - ולדעת המ"ב שם גם הטמנה בתוך מאכל אסור, אלא א"כ אין מכוסה כולו, אבל לדעת החזו"א הטמנה במקצת הוי הטמנה אבל מאידך הטמנה בתוך מאכל לאו שמיה הטמנה. וממילא כשלא יכניסו כולו לכו"ע מותר. - ואם גם תוך מאכל נחשב להטמנה א"כ

שיאסר גם להניח מאכל בתוך מאכל לפחות כשרוצה שיתחמם ולא רק להפיג צינתו, וגם אם כונתו לאכול שתיהם אם כונתו להכניס בפנים הוא כדי שיתחמם לא יחשב כמטמינו לסיבה צדדית של עפרורית המבואר להיתר, אלא יחשב הטמנה ויאסר, ומה שהוא בכ"ש לא יועיל מצד פינה כלי אחר שזהו היתר רק כשפנה את הדבר הנטמן לכלי אחר ולא את המטמין. - אמנם בסימן שי"ח ובמ"ב שם מבואר להדיא להיתר, אבל האופן שמבואר שם כתב המ"ב שמכניסו למאכל כדי שיהיה נימוח שם ויהיה לח דהיינו שבכה"ג הטמנה הופכו להיות נמוג עמו ולהתערבב ולהיות אחד, ובוזה אפשר שלא יחשב הטמנה. וע"ע בשש"כ פ"א הערה רנ"ד שמחלק שגם מאכל יבש בתוך לח נחשב כאיחוד המאכלים, ורק ביצה בקליפתה שאינה ראויה לאכילה בצורה זו יש לדון אם נחשב כהטמנה. ולדעת הפמ"ג שראשו מגולה חשיבא הטמנה כאשר מכניס תיון ברובו בתוך הכלי, אם הוא רק נקב מאחר והוא רק בקדרה ולא במאכל לכו"ע לא חשיב הטמנה, אבל אם הוא בשקע מובנה, אם לא נוגע בו ממש הרי"ז דומה למש"כ השעה"צ כשמונח בגומא בתנור שרק אם מצומצם נחשב הטמנה, אבל אם צמוד ממש יש לדון האם חשיבא הטמנה או שמאחר וזהו מקומו לא חשיבא כמטמין בתוכו אלא כצורת שימוש, וכמו שמכסה קדירה מאחר וזהו צורת שימוש לא חשיב הטמנה ואפילו מתכוין להדיא לשמור חומו, מאידך להיפך אם נימא שגם בכה"ג חשיב הטמנה לדעת המ"ב שראשו מגולה לא חשיב הטמנה יש לדון כאשר מניח מעליו חלה לחמם האם נחשב כמטמין ואפילו שביחס לצד העליון כונתו לחימום החלה ולא להטמנה אינו דומה למטמין מפני העפרורית שמותר, כי כאן עיקר פעולתו מוגדרת כהטמנה אלא שכל שאינו מכל צדדיו חסר בצורת ההטמנה אבל אין צורך שכל צדדיו יתייחס למטרת ההטמנה.

ג. הניח קוגל וכדו' על נייר כסף שעל הפלטה, וכיסה אותה לגמרי בנייר כסף לפני שבת.

1. נודע לו בשבת, האם עליו להסירו, או רק להסיר את הכיסוי.
 2. כיסו את כל הסירים במגבת ונודע לו בשבת, איזה מאכלים מותרים באכילה, והאם יש חילוק אם הוא כיסה או אחד מבני המשפחה, או הטבח או עובד זר שרצה שיתחמם.
 3. כיסה אותו בשבת או שהניח את הקוגל על הסיר של הטשולנט וכיסה את שתיהם.
 4. בכל האופנים שנאסרו, האם יכול להשאיר ולהמתין עד שיתקרר.
 5. הניח בשר קר על הפלטה לפני שבת, כיסה אותו, והתחמם לגמרי לפני שבת ואח"כ רק שמר על חומו, מה דינו באכילה.
 6. והאם שונה כאשר גם התחמם בשבת, אבל הניחו בער"ש מוקדם וחשב להסירו לפני שבת, אך שכת.
 7. לא ידעו, הסירו בשבת את הסירים מהאש והטמינו אותם בשמיכות, האם עליהם לפתוח את הכיסוי, ומה דין המאכל.
- [ס"א. מ"צ סק"ו. סק"ח. סק"י. תהל"ד סק"ג. חזו"א ל"ז סקכ"ח. שעה"צ סק"ו. חוט שני פכ"ח סק"א. ציה"ל ד"ה י"א. ש"כ"ו סק"י"ד וציה"ל ש"ס ד"ה אפילו]

במוסיף הבל כתב הפמ"ג הביא המ"ב שצריך להסירה, ובאינו מוסיף דן בחו"ש שאפילו לדעת החזו"א שבשהיה האיסור הוא עצם הקיום בהטמנה באינו מוסיף הבל שהגזירה היא שמא ימצא צוננת הוא רק על שעת מעשה הטמנה. - ובהטמין בשבת באינו מוסיף מבואר במ"ב שמותר, ובתהל"ד ובחזו"א הקשו מדהעות שהובאו בביה"ל ד"ה גורם שגם באינו מוסיף הבל שייך שבת, ובחזו"א כתב לאסור. - הטמין במוסיף הבל, אפילו מבעו"י, ואפילו מוקדם, ולא סילקו, לדעת המחבר אם הועיל משהו דהיינו אפילו עומד בחמימותו נאסר, ובעשה בשוגג לדעת המחבר אסור ולדעת הרמ"א מותר, כמבואר במ"ב. אמנם לדעת הט"ז גם לדעת המחבר אם אינו מוסיף הבל מעצמו מודה שבדיעבד מותר. ובביה"ל מבואר שגם ממאכב"ד ניתן להקל. - וכשכיסה את הטשולנט והקוגל לצורך מחר בשוגג יש צירוף מש"כ הרמ"א שיש מתירין אפילו לכתחילה לצורך מחר. - אבל בהטמין בשבת במוסיף הבל דן השעה"צ שגם אם רק עומד בחמימותו יאסר, ויש לעיין האם כשעומד על האש ומכסהו נחשב ביחס לזה כמוסיף הבל. ובסימן שכ"ו מתבאר במ"ב שגם אם פעולת הבישול להיות במצב של כל צרכו היה בער"ש ובשבת כבר היה כל צרכו, מ"מ נחשב המשך אחד של הטמנה ואסור, ולכאורה אם כשהניחו מער"ש סבר להסירו יתחלק הערב שבת והשבת לב' מעשים וכל שהיה ראוי בער"ש לדעת המקילות לא יאסר. - ובעשה מאליו בשבת מבואר בביה"ל שם שמותר, וא"כ ה"ה בנעשה ע"י גוי מדעתו.

שאלות על סימן שי"ח יבואו אי"ה בקובץ הבא לחודש תמוז

הערות, תוספות, תיקונים, על השאלות המעשיות בלבד, יתקבלו בשמחה בפקט 0732535076 או במייל d@kupat.org